

**PUBLICAȚIE SAPTĂMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL II • NR. 5 (55) • 8 FEBRUARIE 1991

*Un an! un an intreg de alergături,
de stăruințe, de protestări, de amenințări!
un an de neliniște, de neodihnă, de luptă
eroică! Alina luptă trebuie să fie-n sfârșit
incoronată de succes... Pe cînd Leonida
medita asupra chestiunii arzătoare „ce
s-ar putea cere guvernului în favoarea
dezvoltării Mizilului?” iată că direcția
generală C. F. R. inființează expresul
București-Berlin via Brașov.*

I. L. CARAGIALE

Prin fondarea sa, în 1949, Consiliul Europei a devenit prima instituție europeană. Gîndit ca mijloc de cooperare între statele democratice de pe continent, Consiliul a reușit să se afirme printr-un sistem special de legături între parlamente, guverne și experți. Conform cartei sale, el trebuie să asigure protecția și dezvoltarea drepturilor omului și a democrației, armonizarea politicilor țării membre în domenii cum sînt sănătatea, educația, cultura, administrația locală, mediul și justiția.

Motorul burocrăției de la Strasbourg este Adunarea parlamentară, compusă din reprezentanți ai forurilor legislative din țările membre. Parlamentul României a depus o cerere pentru primirea sa cu statut de invitat special încă din primăvară. Dovedea el prin asta, ca instituție principală a puterii, că dorește să contribuie la protecția și dezvoltarea drepturilor omului și a democrației! Evenimentele de la mijlocul lunii iunie, din București, au infirmat. Și au speriat politicienii de la Consiliul Europei care se lansaseră, prin acordarea statutului de invitat special unor țări cum sînt Iugoslavia, Polonia, Bulgaria și U.R.S.S., Ungaria și Cehoslovacia — ultimele două, membre pline astăzi —, în aventura integrării generale europene. La acea dată au spus: mai așteptăm. Nu Europa trebuie să își reducă standardele la frontiera României, ci România să își adapteze, după nivelul european, reglementările și comportamentele ei.

Oare puterea din România s-a adaptat între timp? Acesta părea să fie subiectul audierilor din 29 ianuarie ale primului ministru al Guvernului român și ale unora dintre criticii săi. Cum era firesc, premierul a spus da, iar ceilalți au contestat. La secretariatul Adunării parlamentare s-au adunat, în ultimele luni, false demonstrații despre evoluții pozitive, iar declarațiile

triumfaliste făcute de Petre Roman în fața Adunării, au putut fi urmărite și de modeștii săi conștienți la televizor. Ceea ce nu au avut cum să urmărească aceștia la televizor, au fost întrebările care au circulat la Strasbourg. Sînt întrebările pe care poporul român are dreptul să le pună Guvernului său și Parlamentului cînd se cere — ori chiar dacă nu se cere — cauzarea Europei. Cum se explică faptul că în timp ce se declară drept promotoare ale procesului de democratizare a societății românești, aceste instituții in-

EUROPA PRIN EUROPA

traduc legi profund antidemocratice? (De ar fi să o mintim numai cele cu privire la înființarea Consiliului Superior al Apărării Naționale, la funcționarea Ministerului Apărării Naționale sau la reorganizarea cetățeniei!) Cum se explică reactualizarea unor decrete date de Ceaușescu pe care le considerăm — din asigurările primite și din bun simț — abrogate de fapt? Cum poate fi interpretat faptul că un guvern care face din descentralizare o formulă de program, acceptă independența economică numai sub presiunea grevelor — cazul, unicat, al Timișoarei? Și ce să se înțeleagă din violența, tocmai înaintea declarațiilor de bună purtare de la Consiliul Europei, anumitor convenții semnate de România? (Ultima ar fi exploatarea, peste capacitățile lor de regenerare, a pădurilor.) Sau cum este compatibilă apariția în ziarele partidului de guvernă-

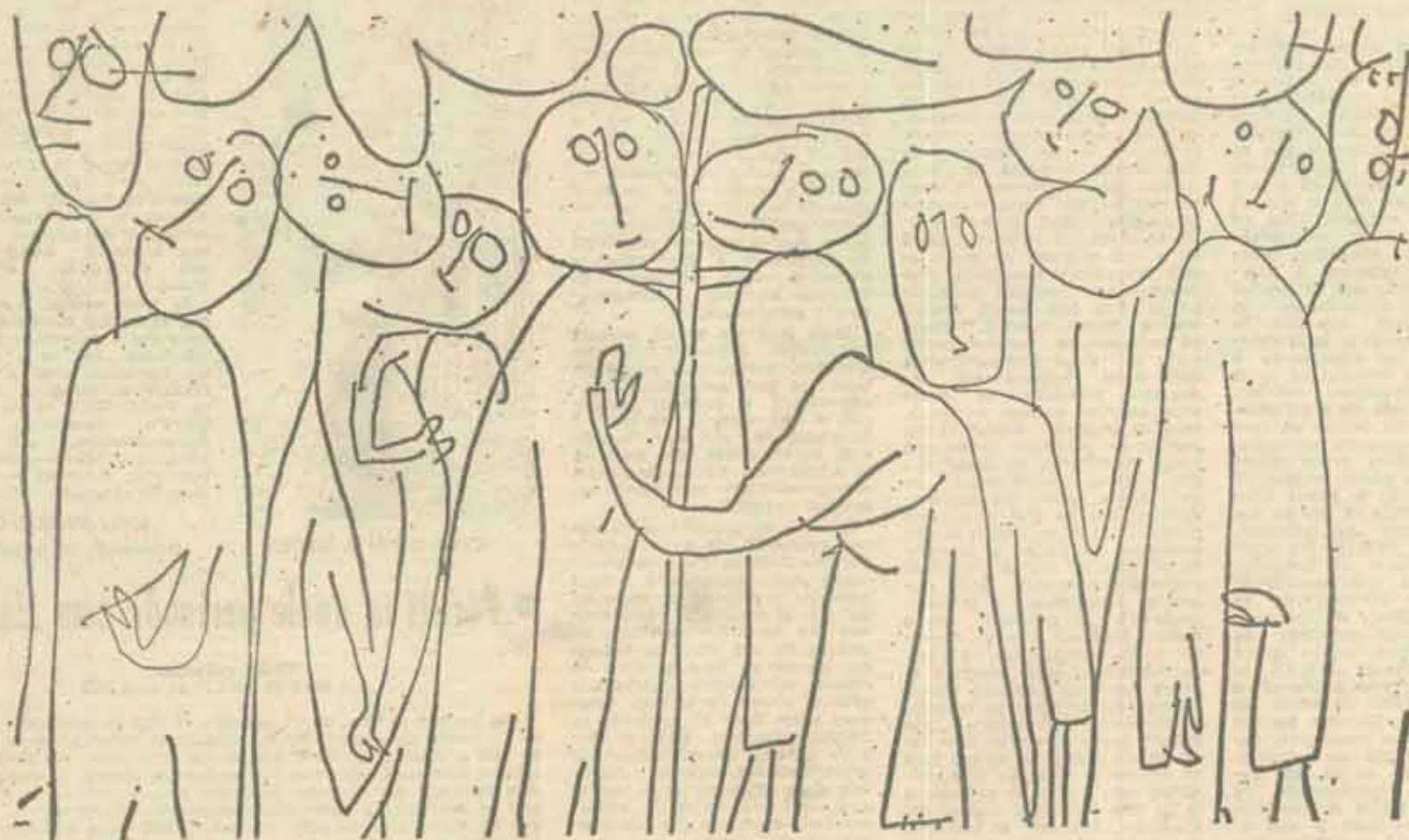
mint a unor articole care amplifică conflictele etnice, cu faptul că acest guvern a semnat Charta de la Paris?

Dar nu întrebările unor contestatari determină, pină la urmă, voiaja politic?

În timp ce la Strasbourg premierul nostru explică cât de dezamăgit, cât de fragil s-ar simți poporul român dacă i s-ar întoarce cumva spatele de către Consiliul Europei, aproape o mie de membri ai Vetrei Românești au descins la București. Au venit la Parlament cu o listă. (Pe ea, Smaranda Enoche, aflată în acea zi de miercuri în clădirea Adunării parlamentare.) Au venit probabil să ceară o vinătoare de vrăjitoare. Și cum nu au găsit loc și lemne, s-au hotărît să facă ordine. Să acosteze ziaristi. Pe străzi, care sînt, totuși, tăltoare în pămîntul Europei, acești oameni cu figurile bine hrănite, cum le stă bine unor foști sau, posibil, actuali purtători de epoleți, opreau cetățeni liberi sub privirile liniștite ale unor polițiști. În numele obzirilor noastre românești!

Intrebările cele mai severe și mai motivate pe care le pun proșpetelor state, care bat la poarta Europei civilizate, diplomații occidentali se referă la minorități. Surpriza și iritarea unor „reprezentanți” la această insistență sînt semnificative. Ele orată perfect în ce sens și în ce măsură nu se află la înălțimea cerută. Le rămîne să înțeleagă faptul că identitatea și libertatea minorităților — religioasă, etnică sau de orice alt gen — este valoarea fundamentală a democrației moderne. Cum la limită, minoritatea înseamnă persoană, ea se rezorță în umanism. Din această îngemănare crește spiritul Europei: socialul și individualul, democrația și umanismul.

GABRIEL ANDREESCU

Fraternitate

Desen de PAUL KLEE

NE SCRIBU CITITORII

• De atita libertate

Stimați domni de la revista „22”

1. „22” este publicația cea mai elevată, care exprimă în paginile ei cinstită și la timp evenimentele cele mai importante din țară.

2. Cred că ar fi binevenite în coloanele revistei mai multe portrete ale marilor personalități trecute și prezente, care au avut un rol deosebit în istoria țării. (Printre aceste personalități ar putea figura și personalități ale țării noastre din trecut și de azi — la săi sînt oameni minunați și este bine să-i scoatem la lumină.)

3. Consider că adevărații intelectuali, oameni de cultură, oameni de știință etc., trebuie să se implice urgent și în viața politică a țării. A rămâne deoparte în aceste momente decisive pentru viața și viitorul țării este un gest nepatriotic. A nu face politică, a nu avea o opinie politică nu este ceva de laudat, ci din contră.

4. Aș urmări cu interes un serial despre ororile perioadei stalinisto-comuniste. În închisorile comuniste au fost torturați bestial peste un milion de patrioți români din care mare parte intelectuali. Și-au pierdut

viața sau tinerețea în aceste lagăre ale morții oameni despre și căror criminali nu se vorbește nimic. De ce? Cui nu-i convine să se vorbească despre aceste pagini din istorie? Tineretul trebuie să știe adevărul!

5. Am văzut că s-a făcut o anchetă în țară despre monarhie. Și aceasta când? După ce a fost denigrat și compromis Regele prin manevre și tot felul de minciuni.

În consecință, vă rog să faceți în paginile revistei „22” adevărața lumină cu privire la ce a fost adevăr și ce a fost minciună în presă și în realitate cu ocazia vizitei pe care urma să o facă de Sfintele sărbători familia regală la mormintele străbunilor săi de la Curtea-de-Argeș, gest de aloc respect pentru făuritorii României Mari și poporul român.

Tineretul mai trăiește în neștiință în această problemă și este păcat.

O CITITOARE

F.S. De atita libertate, imi trece prin minte teama că acest plic nu va ajunge la Dvs.

• Calea cea mai bună

Domnilor redactori de la revista „22”

Eu vă mulțumesc pentru această activitate pe care o desfășurați la revista dumneavoastră. Aveți o revistă de nivel european...

Trebuie să dau dreptate doamnei Smaranda Enache. În ianuarie 1990, la interviul televizat, ea ne-a spus că dacă o să fie revistă românească bună atunci o să învețe și maghiarii mai nuanțat limba română. De multe ori folosesc dicționarul.

Continuăți cum ați pornit, căci știți pe calea cea bună.

În închidere, vă doresc putere, răgaz, ambiție, ca să avem cu ce ne încălca „acumulatorii” în fiecare săptămână.

Cu multă stimă,

ILLYÉS IMRE

Tirgu Mureș, 22 ianuarie 1991

• Stimată redacție,

„V-aș roza totuși ca în evenimentele să se găsească susținătoare, semnătura să fie doar cea din subsoflet scrisorii.

Domnule prim-ministru,

A trecut un an de la declarațiile categorice din ianuarie 1990 prin care v-ați exprimat „opțiunea” de a nu participa la alegeri. Nu mi-am propus să fac aprecieri asupra perioadei scurte de atunci și nici să propun soluții de viitor, nu de alta, dar s-a dovedit că sinteti inflexibili, chiar dacă e clar că persistați în gresală. Desi nu v-am votat la 20 mai, urmăresc cu interes aparițiile dumneavoastră televizate și interviurile în presă. Am hotărât să nu vă susțin candidatura în urma interviului televizat în care, referindu-vă la tatăl dumneavoastră, ați afirmat cu o conștientă de individ că ar fi fost un antistalinist convins, probabil în ideea de a nu pierde din capitalul politic pe care îl aveți în momentul respectiv. În clipa scurta m-am simțit pur și simplu mintit în față. Și atunci a încolțit în minte frica de a nu constata că noi nu am reușit să leșim din minciună. În decembrie 1989. De ce aceste stări? Pentru că întimplător, cu câteva zile înainte acestei apariții televizate de „abiltare” a tatălui dumneavoastră, un vizitator ambulant de cărți mi-a oferit contra sumei de 15 lei volumul „U.R.S.S. în război” (titlul s-ar putea să fie incomplet), avind ca autor pe Valter Roman. Desigur, nu am cumpărat cartea respectivă, dar am răsfoit-o din pură curiozitate. Bănuiesc că vă este cunoscut stilul pomfieristic în care a fost scrisă și calitățile (la superlativ) care îi sînt atribuite în mod gratuit lui Stalin. Așa că nu mai reproduc niste citate de-a dreptul revoluționare. Bănuiesc, de asemenea, că nu a stat nimeni cu dinstolul la timpa autorului a-

cestei cărți, silindu-l să astearnă asemenea enormități. În aparițiile dumneavoastră pe micul ecran, mi s-a părut exagerat și modul categoric (orea categoric ca să nu dea naștere unei suspiciuni) în care infierați fostul regim comunist, ținînd seama de faptul că dumneavoastră ați beneficiat de un statut deosebit. Mă refer în primul rînd la studiile dumneavoastră postuniversitare făcute în Franța și care bănuiesc că reprezentau o burză de care trebuia să beneficiaze în mod normal cel mai dotat reprezentant al generației dumneavoastră în domeniul respectiv. Dacă nu a fost o burză cu sanse egale pentru toți specialiștii respectivi, este lesnăsimă presupunerea că a fost creată special pentru dumneavoastră. Poate că gresesc în presupunerile mele și chiar dumneavoastră erați acest reprezentant îndreptățit, selecționat în urma unui examen extrem de sever, ceea ce implică faptul că un număr de candidați la această burză (indiferent de dosar sau alte criterii profesionale) au avut sanse egale cu dumneavoastră, dar au fost mai slab pregătiți. Stim cu toții însă că o asemenea egalitate a sanșelor în sistemul de pile și relații al regimului comunist scara sistem a înregistrat o înflorire deosebită în prezent) era o utopie. Însă cel care au concurat de pe poziții egale cu dumneavoastră în acele vremuri ar putea confirma această singularitate de necrezut în sistemul concursurilor universitare „din epocă” lucru care n-a face decât să mă bucur și să mă facă să exclam: lăta un prim-ministru care a știut să se înmănușe și în fața vechiului regim, bătîndu-se exclusiv pe valoarea sa intrinsecă! În al doilea rînd, am înțeles că ați devenit, în urma unei ascensiuni rapide, titularul unei catedre din cadrul unei facultăți a Politehnicii bucureștene. Ținînd cont

• De ce ferm apolitici?

Stimați domni de la G.D.S.

Nu puteți rămîne în afara problemelor politice — nu numai sociale — ce frămîntă țara. Și nu puteți lăsa numai „România liberă” sau „Timișoara” să-și spună opiniile direct așa cum — sînt sigură — și Dv. le știți. De ce nu ați avea și Dv. un lider care să se implice hotărît în politică, și la o adică... de ce nu? să-și prezinte candidatură într-o viitoare (sau poate chiar mai apropiată) campanie electorală?

Toată speranța mea (și nu numai a mea) e în Dv. Și în Alianța Civică — dar fiecare vă declarați ferm APOLITICI. De ce?

Minunata Timișoară se luptă singură și... speră... speră... speră...! Hai, ajutați-o și dumneavoastră, căci la televizor... NICI O SPERANȚĂ!

Cu stimă,
MARGARETA POPOVICI
Lugoj
22 ianuarie 1991

• Mai multă simplitate

Cred că G.D.S. așa cum îi arată numele, se adresează tuturor grupurilor sociale, nu numai intelectualilor. După părerea mea publicația „22” s-a adresat foarte puțin țăranilor și muncitorilor, care, în cele din urmă constituie marea majoritate a electoratului. Aparent, nu ați făcut această discriminare, dar ați făcut-o prin limbaj, de neînțeles pentru aceste categorii sociale. Această mare categorie socială are nevoie de lecții de democrație în limba sa simplă ușor de înțeles.

Este o părere.

Cu stimă,
VIRGIL MANEA
București

• Poate cunoaște Suceava

Domnule redactor șef,

Mă numesc Simiganoschi Victor din satul Capu Codrului, județul Suceava. În luna decembrie m-am abonat la revista „22” pe trimestrul I 1991. Vă facem cunoscut că am primit numai nr. 3 al revistei din 25 ianuarie 1991, iar numerele 1 și 2 ale revistei nu le-am primit. Cunoșcînd că această revistă apare săptămînal și văzînd această situație, am fost la oficiul postal din localitate și mi-au spus că nu au primit de

la oficiul din Gura Humorului. Am mers la oficiul din Gura Humorului și au spus că nu cunosc ei, poate cunoaște Suceava. Caut să mă adresez dumneavoastră să-mi suneți care este realitatea. Cred că dacă eram abonat la „România Mare”, „Adevărul” și alte publicații ale P.S.N.-ului, le primeam cu regularitate. Aceasta este libertatea presei?

Cu stimă,

VICTOR SIMIGANOSCHI

și de limbile străine pe care le cunoașteți, iată ce posibilități minunate de muncă și viață, de împlinire a personalității din punct de vedere social, profesional și cultural v-a creat regimul comunist și atunci, de ce să-l huliti? Fariseism?

Desi nu am auzit de vreo contribuție (accentuez) deosebită a dumneavoastră relativ la domeniul în care sinteti specialist, sint gata să accept că aceasta există și doar imoranta mea e de vină. Dacă există, avem două posibilități: ori a fost o minune (și dumneavoastră ați afirmat că nu credeți în minuni) faptul că regimul comunist a permis unui om să-și dezvolte personalitatea în direcția dorită de omul respectiv, ori a fost o acțiune conștientă de favorizare a unei anumite categorii sociale (nu vreau să folosesc cuvîntul „bombarment”) privilegiată.

Dacă însă nu există această contribuție, atunci se naște întrebarea, gravă, care nu-mi dă pace: la baza ascensiunii dumneavoastră în regimul comunist a stat doarul de cadre? Întrebare cu atât mai justificată cu cit surile rele spun că la adunările de partid aveți mereu inițiative (subliniez) în spiritul „epocii”.

În ceea ce privește participarea concretă la evenimentele din 21-22 decembrie 1989, expunerea dumneavoastră a lăsat impresia neplăcută că ați asistat pur și simplu, la evenimentele din Piața Universității, de undeva de sus, dintr-un balcon sau de pe un bloc, în timp ce ceilalți participanți (adevărați) avocau, gîtuți de lacrimi, orientări ucide înșe și baricada în făcări, gloantele țînînd din toate părțile, șosele acoperînd caldarîmul etc. Oricum, cuvintele dumneavoastră erau reci și soci, desti era vorba de evocarea unor momente cruciale pentru poporul român.

Imi exprim speranța că opiniile prezentate mai sus nu vor duce la destabilizarea țării.

CORNEL ACHIM

Coșicături de V. SISOIEV

LIVIU-MARIUS CRISTEA

București, 20 ianuarie 1991

• Păreți în unele perioade cam timorați

Dragă redacție,
„LA MULȚI ANI!” pe anul 1991

La început aș vrea să vă comunic că sint un admirator și purtător de cuvînt al revistei „22” în familia și anturajul meu. G.D.S.-ul în 1990 a încercat multe și din păcate a realizat prea puține. Acest fapt se datorează atît propriilor deficiențe (păreți în unele perioade cam timorați) dar mai ales piedicilor puse sistematic în cursul normal al desfășurării activității dumneavoastră de către... minunata noastră democrație de culoare roșie. O mai mare împoană în viața cotidiană a omului de rînd, a noastră, a celor din provincie, ar fi după opinia mea imperios necesară.

Cu respect,
MIHAI BRANCOVICI
elev clasa a XII-a Liceul Nr. 1
Găești

ÎNTR-O EUROPĂ INTERDEPENDENTĂ — O MÎNĂ ÎNTINSĂ ROMÂNIEI

● Dialog cu doamna SMARANDA ENACHE, participantă la reuniunea Consiliului Europei

„22”: La Strasbourg a avut loc un eveniment despre care, unii dintre noi, mai mult sau mai puțin în cunoștință de cauză, îl socotesc important — este vorba de acordarea statutului de invitat special pentru România. Ce reprezintă, de fapt, instituția la care a apelat Guvernul român? SMARANDA ENACHE: Consiliul Europei este o organizație politică interguvernamentală care reunește 24 de democrații pluraliste din Europa, o structură distinctă de cea a Comunității europene, iar sediul său permanent se află la Strasbourg, în Franța. Scopurile principale ale Consiliului Europei sunt: apărarea și înălțarea democrațiilor pluraliste și a drepturilor omului, definirea soluțiilor comune în problemele sociale și recunoașterea prin punerea în valoare a identității culturale europene. Din punct de vedere al funcționării sale, Consiliul Europei dispune de două organisme de lucru: un comitet al miniștrilor, care este organul de decizie și Consiliul și care se compune din miniștrii afacerilor externe ai celor 24 de state membre și al doilea organism care este Adunarea Parlamentară, formată din parlamentari provenind din parlamentele naționale ale celor 24 de țări membre. În momentul de față, președintele Adunării este Anders Björk din Suedia, iar secretar general, Catherine Lalumière, din Franța. Statutul de invitat special a fost creat de Adunarea Parlamentară în 1969, pentru a permite o intensificare a relațiilor dintre adunările legislative ale țărilor Europei centrale și de est cu cele din vest. Au avut acest statut Bulgaria, Ungaria, Polonia, Cehoslovacia, U.R.S.S. și Iugoslavia. Într-un timp, Ungaria și Cehoslovacia au devenit membre pline, iar România s-a adăugat celorlalte țări care au statut de invitat special. Acum, doar Albania se găsește în afara raporturilor cu Consiliul Europei. Organismul a elaborat un program de asistență numit Programul Demostene, pentru a ajuta țările din centrul și din estul Europei ca să pună în practică reformele lor constituționale, legislative și administrative. Acest program se sprijină pe o cooperare practică, sub forma unor reuniuni de experți, strategii de formare, burse și vizite de studii. Și, prin aceasta, ajungem la ceea ce poate însemna pentru România acordarea statutului de invitat special, deci înglobarea României, printre altele, în acest Plan Demostene, al cărui țel principal este stimularea transformării cadrului legislativ.

„22”: Credeți că autoritățile române au un astfel de interes față de schimbarea cadrului legislativ, încl să motiveze eforturile speciale pe care le-au făcut pentru a intra în acest organism european?

S.E.: Cred că există un interes, dar acest interes nu este profund. Societatea europeană a evoluat în așa fel, încât este inimaginabil să existe înșule de totalitarism în acest spațiu. Interesul autorităților române este imens, deoarece, de rigorele democrației și ale pluralismului european. În același timp, în momentul de față, în România, Guvernul se confruntă cu o criză economică de mari proporții. Din această criză economică nu se poate ieși fără sprijinul țărilor dezvoltate din vestul Europei. Or, acest sprijin este condiționat de aceste țări, ele cerind evoluții vizibile în cadrul legislativ din România. Problema ar fi: în ce măsură Consiliul Europei va reuși să controleze în profunzime, și nu numai la nivel declarativ, transformarea cadrului legislativ totalitar, autoritar din România într-unul democratic?

„22”: Putem vorbi, deci, despre o încercare de împlinire a României din partea Europei și ar părea că și invers, interesul României fiind motivat economic. Dar în ce măsură ultimele evoluții legislative de la noi corespund acestei imagini?

S.E.: Pentru orice observator al vieții politice românești este surprinzător până unde poate ajunge divorțul între vorbă și faptă. După ce România a depus o cerere la Consiliul Europei, a evoluat către o statuare a încetării tranziției și chiar un regres în procesul de tranziție, printr-un cadru legislativ promulgat în Parlamentul Românesc. M-aș referi la clieva legi antidemocratice care au fost adoptate: legea privitoare la organizarea și funcționarea Ministerului Apărării, în care există prevederi exprimate în privința colaborării posibile dintre armată și Ministerul de Interne, în cazul unor situații în care trebuie apărată ordinea constituțională din România. Formularea este extrem de vagă, pentru că nu există o definiție a acestei ordini constituționale, pe de o parte, pe de altă parte, nu este în-

dicat forul care la această măsură. Există, de asemenea, legea adoptată de Parlamentul României privitoare la cetățenia română, în care găsim un articol privind la posibilitatea retragerii cetățeniei române în cazul în care cineva aduce prejudicii prestigiului României. Această formulare arbitrară este cu atât mai gravă și mai deschisă unor abuzuri, cu cât, în momentul de față, majoritatea celor care formează opoziția extraparlamentară — dar uneori chiar și parlamentară — sînt numiți în ziarul partidului de guvernământ „persoane care aduc prejuc-

toare, care a fost atitudinea dv. față de acordarea acestui statut de invitat?”

S.E.: Ion Rațiu, Gabriel Andreescu și eu, iar mai apoi premierul Petre Roman, în cadrul audierii, am semnalat Adunării Parlamentare îngrijorările enumerate mai sus. În calitate noastră de reprezentanți și părți ale societății civile românești, simțim extrem de interesată de realizarea integrării europene a României dar, în același timp, experiența noastră arată că foarte adesea și mai ales în ultimul timp, în mod îngrijorător, există o duplicitate a Guvernului pe această linie. Pe de o parte există această superficială prezentare a unei înșirui de legi care, în aparență, sînt foarte democratice și, pe de altă parte, în practica din interiorul țării se vede menținerea aceluiași tip de administrație de clan cu care ne-am obișnuit. De aceea nu am putut susține cu încredință deschisă recunoașterea acestui statut unei delegații a actualului Parlament, cu atât mai mult cu cât o asemenea delegație nu poate reprezenta, de fapt, voința

altfel, parlamentarii europeni și-au exprimat limpede intenția de a urmări cu atenție evoluția situației din România și în contextul îngrijorării lor față de ceea ce se întâmplă în țările baltice. S-a realizat — de abia acum? — că procesul de eliminare a comunismului din Europa nu este neapărat ireversibil. A doua zi după audierea premierului Roman s-a hotărât trimiterea unei comisi de anchetă în U.R.S.S., țară care primise statutul de invitat special cu șase luni de zile în urmă. Statutul de invitat special este automat pus în discuție în fiecare an, dar el poate fi retras dacă promisiunile de democratizare și de respectare a drepturilor omului sînt grav compromise.

„22”: Deci, ce sentiment ați avut când ați aflat despre decizia Adunării Parlamentare?

S.E.: Trebuie să recunosc că din prima zi de la Strasbourg mi-am dat seama din atmosfera care domnea pe culoarele Consiliului Europei că această decizie fusese luată de către Consiliul Europei înainte de audierea noastră și înainte de audierea primului-ministru, deci în urma raportului realizat de o comisie a Consiliului Europei care a vizitat România în noiembrie 1990. Consider că meritul acordării acestui statut de invitat special nu aparține atât factorilor politici din România — fie ei guvernamentali sau din opoziție —, cât unei decizii pe care Consiliul Europei a luat-o fără el. Consiliul Europei, de fapt, întinde o mînă României în acest moment.

„22”: Avind în vedere întâlnirea de la Strasbourg, ce implicații credeți că va avea acest fapt asupra legăturilor dintre societatea civilă românească, a opoziției extraparlamentare și instituțiile Strasbourgului?

S.E.: Aceste relații existau deja, pentru că membri și reprezentanți ai societății civile românești fuseseră deja invitați și anterior la Strasbourg. Consiliul Europei înțelege să aibă un dialog cu toate mișcărilor, cu toate forțele care reprezintă în România paleta politică. Deci, cred că pornind de la acest moment cînd România a căpătat statut de invitat special, se va intensifica dialogul Consiliului Europei nu numai cu delegația parlamentară română, care va trebui să răspundă unor interpelări, ci — în special — cu reprezentanții societății civile. Și eu cred că aici, un rol important va reveni poziției Alianței Civice și a opoziției parlamentare.

„22”: Credeți deci că efectul imediat al acordării statutului de invitat este o intensificare a gradului de comunicare între Consiliul Europei și diferitele categorii sociale, politice și instituționale din România și că acest lucru va avea implicații și asupra comunicării dintre Guvernul român, Parlamentul român și opoziția parlamentară sau extraparlamentară?

S.E.: Cred că în actuala situație Guvernul român are foarte multe probleme și nu dorește să-și creeze probleme în plus. Cred că vom asista în perioada următoare la o intensificare a vieții politice din România. Singura noastră prudență, și aici mă gândesc la Alianța Civică, este aceea că există o tendință de confiscare de către Guvern a unor inițiative care nu-i aparțin, a golirii lor de sens și a înșirii lor într-o stare de formă fără fond. Mă refer la faptul că însuși premierul Petre Roman în discursul pe care l-a ținut în fața Adunării Parlamentare a folosit cel puțin de trei ori termenul de „societate civilă”. În momentul în care Guvernul se face purtătorul de cuvînt al societății civile, permiteți-mi să am unele îngrijorări.

„22”: Ce așteptați și ce urăți delegației parlamentare române în întâlnirile pe care le va avea?

S.E.: În primul rînd o inventariere a problemelor democrației și pluralismului european. Cred — și aici n-aș vrea să văz pe nimeni — că există totuși, chiar la nivelul parlamentarilor noștri, o necunoaștere profundă a actualii situații din întreaga Europă. Este important să se ia contact cu cele mai noi preocupări ale Consiliului Europei — și ele sînt foarte numeroase, pornind de la domeniul vieții sociale pînă la problematica, atât de flexibile actualmente, a minorităților în Europa, încl este necesar ca acest lucru să se răsfrîngă pozitiv și asupra lucrărilor Parlamentului Românesc care trebuie să devină un for în care să se vadă căutarea continuă, perseverență a soluțiilor de tip european, menite să garanteze reintegrarea României în Europa. Dacă în România, în momentul de față, Parlamentul va încerca promulgarea unor legi antidemocratice, acceptarea unei Constituții plină de compromisiuri, cu un izvest de secol XIX și chiar cu accente staliniste, atunci Parlamentul Românesc nu va contribui, din păcate, la reintegrarea României în Europa. Consider că în momentul de față locul cheie unde se decide tranziția României este Parlamentul. Și putem să facem pe această cale un apel la parlamentarii noștri să fie la înălțimea misiunii lor, chiar dacă diferențele ideologice dintre ei sînt mari. ■

dici prestigiului României”. Iată deci, o poartă deschisă către abuzuri și către o situație intolerabilă într-o democrație europeană. De asemenea, am asistat în umbra măsurilor de prevedere care se iau în întreaga Europă, referitor la situația din Golf, la revizuirea decretului 25 din 1969 care prevede ca cetățenii români să anunțe pe străinii care locuiesc la ei în timp de 24 de ore, precum și continuarea utilizării decretului 153 din 1970 care este — se pare — instrumentul predilect al guvernului, începînd din luna ianuarie, în ianuarie la București, în martie la Tirgu Mureș, în iunie din nou la București, în decembrie din nou la București, folosit pentru a ușura sarcina autorităților de a face arestări arbitrare.

„22”: Avind în vedere evoluția situației interne comparativ cu așteptările exte-

și starea actuală a raportului de forțe politice din România. Pentru că există o majoritate covârșitoare a F.S.N. în Parlamentul României, care face ca amendamentele pe care opoziția — spre cîntec ei — le-a introdus totuși în această perioadă și împotriva legilor antidemocratice pe care le-am enumerat, să nu aibă, de fapt, nici un fel de rezultat: să fie învinse la vot. Ca să nu mai vorbesc de tonalitatea în care se tratează aceste lucruri în Parlament. Dar este foarte necesar ca România să aparțină Europei și sper că acceptarea ei ca invitat special să nu însemne legitimarea și caționarea de către Consiliul Europei a unei stări de fapt din România care este departe de democrație, ci să însemne tocmai o sporte a supraviețuirii de către Consiliul Europei a acestui proces de tranziție și a corectării oricăror derapaje care apar. De

CUPLUL

Despre Petre Roman avem o imagine oarecum discontinuă și, în orice caz, subevaluată. Această irizibilitate era, cred, o reacție la extraordinara lui putere de a mîni, privită mai mult cu amărăciune decît cu îngrijorare. Îmi amintesc și de o teorie menită să aducă liniște: dincoace toți cei care trag în jos uclul său, Petre Roman a dovedit o anfel de înclilitate și ține de crăpătură încl va fi capabil să parșesească orice castă și să își asume orice joc, inclusiv jocul cel bun.

L-am ascultat de Petre Roman vorbind pe 29 ianuarie în fața Adunării Parlamentare în rafinatul hemiscliu al Consiliului Europei: citind o declarație din partea Guvernului român și răspunzînd la mulțimea de întrebări pe care alegii Europei i le serveau. Serveau este cuvîntul cel bun. „Aveți asigurate condițiile libertății religioase?” „Complet, din punctul de vedere al legii. Dar Guvernul român nu poate interveni în neînțelegerile complicate dintre comunitățile religioase.” „Ați reușit să introduceți separarea puterilor în stat?” „De reușit am reușit chiar prea bine; se manifestă un spirit de independență care aproape nu se mai permite să fim funcționari.” „Care ar fi sentimentele poporului român dacă acum Consiliul i-ar refuza intrarea în Europa?” „De abandon, de fragilitate, de marginalizare a lui într-o poziție în care, geografic, nu e. Dar, Dumnezeu, sînt că ni se deschid porțile și că sîntem cu toții pe drumul cel bun.”

Era de fapt un spectaculos joc de tenis în care un maestru ce trebuie lansat face o demonstrație folosind parteneri convenționali. Rohnul lui Petre Roman ar fi meritat uneori aplauze; plin de forță și de efect. „Dar ce părere aveți despre blocarea hirtiei pentru presa independentă?” „În realitate, din cauza apariției noilor jurnale nu mai putem tipări nici manuale. Iar singurul ziar în opt pagini este un ziar de opoziție.”

Petre Roman a ocolit, a mîniat sau a parat limpede și coerent, în franceză, în engleză, în spaniolă. Cu zîmbet și siguranță. Observatorii recunosc: în tot acest an, Petre Roman a evoluat. Cine îl subestimează este și înșel și superficial. La întîlnirile internaționale, înalte — unde nu mai răspunde tentației glumelor vulgare, lăzate pentru discuțiile cu ziaristi — Petre Roman este cea mai puternică piesă a actualii echipe. Fără egal.

Fără egal? Vă amintii de zîmbetul larg și de siguranța cu care Ion Iliescu întîmpina sciele de mii de telenisti în timpul campaniei electorale? De satisfacția pe care o lăsa muncitorilor, telenstilor și pensionarilor mitingurile lui? Puterea adevărată, deci puterea oculară, ține arăta, prin Ion Iliescu, o altă față: una pentru noi. În interior urzesc o imaginea prudentă, paternalistă și conservatoare a procedurii. Omul care, în secl chipuși decembrie a strigat vesel: „Hai să mergem în Cabinetul unu”. Omul societății de după Revoluție! Atît cît a ținut.

Roman zîmbînd spre afară, Iliescu zîmbînd spre interior. Puterea oculară și-a ales un cuplu perfect. Dar pentru ce și pentru cine? ■

GABRIEL ANDREESCU

ACENTE

Mihnea Moroianu

● Statuia comandorului

Este expresia consacrată pentru a evoca acceptarea și nevrozismul legate de figura unui personaj încarnând un anumit absolut de justiție sau de legitimitate — de care adversarii săi încearcă fără succes să se dezbrace cu armele obligate ale ironiei și relativizării. Intreaga istorie a celui de-a IV-a Republici franceze a stat astfel sub semnul „pericolului de destabilizare” reprezentat de solitarul de la Colombey, aureolat de miracolul salvării legitimității naționale după înfringerea din 1940, care și-a asumat timp de 12 ani momentul fatidic al reîntririi în scenă din mai 1958.

Ca și Franța în timpul crizei algeriene, România ar putea țese din convulsile perioadei post-revoluționare folosind patriotismul și devotamentul puse deja la încercare ale unui personaj istoric, ultimul mare supraviețuitor al războiului mondial, personaj despre care se poate spune nu că a salvat, ci că reprezintă legitimitatea statului român intrat pentru peste patru decenii în orbita hegemoniei și a dictaturii odată cu lovitura de stat de la 30 decembrie 1947. Dorec că, spre deosebire de generalul de Gaulle, diverse cauze au făcut ca Regele Mihai să fie până de curând un mare necunoscut în propria țară. Întii pentru că apologetii republicii „populare” și apoi „socialiste” n-au obosit niciodată să susțină că cel care ne-a salvat de la dezastru în august 1944 era un monarh incapabil, cu voință puțină și inteligență deficitară. (Paradoxul de cuvânt guvernamental se baza pe o extenivă de solidă încredere atunci când afirma cu cinism: „Știu că nu e prea inteligent la minte.”) În al doilea rând, pentru că izolarea de lumea din afară l-a pus pe evazi-totodată românilor în imposibilitatea de a avea orice informație consistentă despre demnitatea exemplară cu care Regele și-a îndurat lungul exil. Și, în fine, pentru că nimeni nu mai credea în mod serios că vreuna din „cuocurile socializmului” (dar proclamarea republicii a fost prima dintre ele) ar putea fi anulată în vreun viitor previzibil.

S-a produs însă căderea dictaturii și, însoțită cu atâtea alte voci care păreau umplute pentru totdeauna, românii au putut resuscita și vocea celui ostracizat cu 43 de ani în urmă. Mulți l-am văzut pe ecranul televizoarelor în aprilie trecut, având în mână pașaportul cu care încearcă să se imbarce în avionul pentru România, măsturiindu-și neclămerirea și tristețea pentru tratamentul la care era supus, apoi zimbând obosit la întrebarea unui reporter despre ce poate semnifica un rege în această situație. După lungul interviu luat de Varian Arachelian și difuzat cu printr-un micșor în timpul campaniei electorale, nici o îndoaială nu mai era posibilă: omul acesta, pe care trecerea anilor și un exil complet nemeritat n-au reușit să-l încovoieze, nu ne-a uitat niciodată, și a rămas în trăsura lui la fel de român ca și cu patru decenii în urmă, fără întrebarea lui filozofică asupra nobiliteții, bunătății și simplității. (Dacă nu ar fi fost un rege, s-ar spune că impresia produsă se apropie de cea lansată de Goethe asupra lui Grillparzer: „Semnata jumătate cu un rege, jumătate cu un țără.”) Ca să nu mai vorbim de absența trăsăturilor superioare la oare, prefăcătoare sau stercorice, atât de prezente pe fețele tuturor potențierilor comunisti de la noi și de astăzi.) Este uor de înțeles deosebitul pe care un astfel de om îi poate reprezenta pentru regimul actual, disconfort provenit din necesitatea de a opta între două alternative la fel de nefavorabile acestui regim:

— Dacă i se permite să fie în contact cu țara, Regele riscă să redevină acel simbol al rezistenței anti-comuniste și democrației care s-a mai grupat o dată în jurul lui în perioada 1945-’47, când străzile Bucureștiului au fost în repetate rânduri invadate de singure manifestanților acuzând țarina pro-monarhice;

— Dacă, cedând în fața presiunii obositoare de destabilizare, și interzicând Regele din țară, regimul se face vinovat de o încălcare flagrantă a drepturilor omului și în același timp își demonstrează în fața țării și a lumii adevărată identitate politică, în jurul cărora căreia s-au purtat și se poartă majoritatea disputelor politice din ultimele luni.

Acost al doilea risc s-a materializat din plin în seara zilei de 25 decembrie, când decizia „multumim și cămăi” întreprinsă prin forțarea de schimb și emisiuni cu rol hipnotic de la radio și televiziune a fost brusc întreruptă de sunetul, dramatic până la exces, de privire la soseala în țară a Regelui, a soției și a fiilor sale. Intrând în panică, Guvernul a decis

să se desautorizească în mod brutal de prezența suștrilor oaspeți, invocând o posibilă poveste de viză și de „fortiere” a frontierei de stat, și căci absurd ar fi fost suficient pentru a compromite definitiv credibilitatea oricărei administrații normale.

Urmărite: o creștere sensibilă a popularității Regelui, al cărui nume este aclamat din ce în ce mai frecvent pe străzile Bucureștiului și ale altor mari orașe; cîteva interpellări în Parlament; o „dormisă tehnică”, anunțată și ulterior retrasă, în cabinetul Roman; dezgroparea din arhive a decretului prin care puterea comunistă l-a privat pe Rege de naționalitatea română; mai multe declarații confuze și contradictorii ale Guvernului care și-a demonstrat încă o dată disponibilitatea pentru măsuri deosebite luate fără nici o consultare a națiunii și cărei victor și angajează.

Indiferent de reverberațiile acestui episod al unei drame neîncheiate încă, revenirea României la forma ei tradițională de guvernământ apare din ce în ce mai clar, ca fiind una dintre cheile, dacă nu cheia pur și simplu, pentru ieșirea din actualul impas politic și social-economic. (Principalele argumente în acest sens sunt reunite în admirabilul articol-meditație „In amintirea și în nădejdea monarhiei constituționale române”, publicat de Petru Creția în „România liberă” din 29 decembrie 1990.) Iar o dovadă certă de maturitate și inteligență politică din partea celor două ramuri, parlamentară și civică, ale opoziției ar fi organizarea în lunile imediat următoare a indispensabilei campanii coerente și obiective de exploatare a beneficiilor potențiale decurgând dintr-un asemenea act.

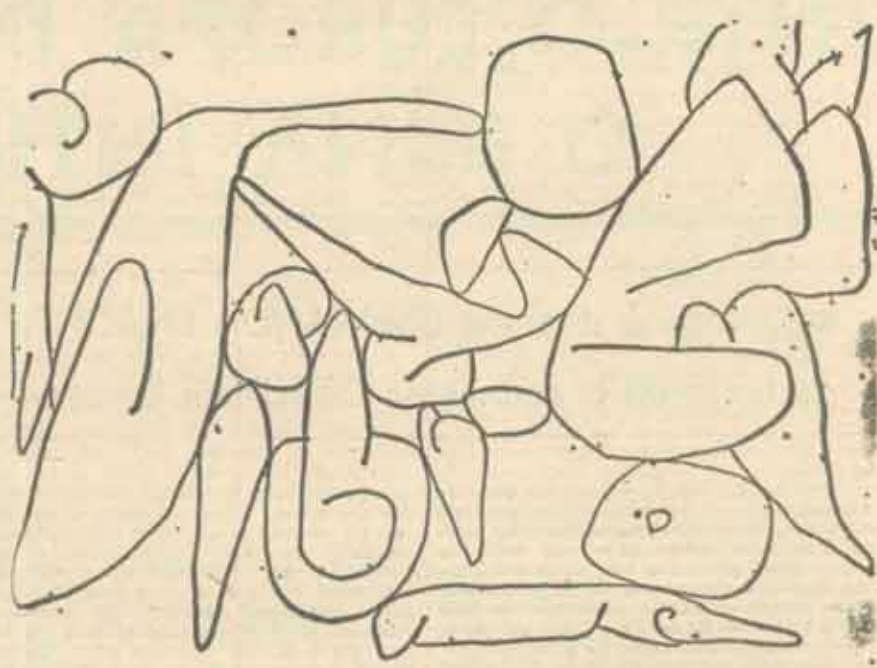
ACENTE

Bedros Horasangian

● Autoritate, autoritarism, autorități

Ziarele și revistele gem de opinii, gânduri, idei, luări de poziție, inițiative, proteste, comunicate, programe, explicații, analize, justificări, documente, incriminări, dezvăluiri, date istorice, informații de arhivă, corespondențe, interviuri și altele altele. Plus ce ne oferă televiziunea (română), posturile de radio (românești și străine) plus presa internațională, știrile aduse prin viu grai — și auzit, și aflat, și văzut cum și să vezi că —, toate se adună și se amestecă într-o pastă cu efecte diferite, în funcție de receptori. Organisme guvernamentale, instituții neguvernamentale, întreprinderi de stat și private, fiecare dintre noi până la urmă. Cum ne descurcăm în acest noian de informații, cărora le dăm curs și simțim solidar cu ele într-o strategie ideatică sau afectivă, pe care le respingem și refuzăm să le credim sub toate aspectele sau, măcar, parțial?

Slabiciunea momentului pare a fi lipsa de autoritate (morală plus toate celelalte), dincolo de un anumit timp limitat de audiență. Atomizarea, din păcate, a societății românești, sub acest aspect nu poate avea efecte benefice. Cel îndreptățit să vorbească în numele adevăratului și al idealurilor înalte atinsătoare de interesele socio-politice sau culturale ale țării sînt lipsiți, din păcate, dacă e să coborim în strictă statistică, de mijloacele practice de a influența opinia publică. Ani în șir mijloacele de propagandă comunistă au împregnat în rîndul opiniei publice o anume neîncredere în informația oferită. Pe de o parte. Pe de alta, toate minciunile, de la cele puțin vinovate până la marile falșuri și măsuri ale istoriei, apărute prin ziare și cărți, spuse la radio și televizor l-au făcut credul pe bietul om de rînd. Și el a crezut că dacă apare ceva scris în gazetă asta e, cum ar putea fi și altfel? Lipsind surse alternative — cine avea acces la publicații străine sau informare directă? — și independente, mijloacele viclene de propagandă și-au creat propria audiență. De la cei care luau de bun orice idioție pînă la cei, care, de frică sau strict interes al la nivel stomacal, făceau jocul Puterii. Suferim azi de această lipsă de autoritate și audiență a propriilor noastre valori intelectuale, tocmai când e mai mare nevoie de ea. Ce tragem din păcatele trecutului, supra-punându-se cu desiluzie și urfienile momentului. Cum să alibă trecere în mase gândurile și autoritatea d-lui Mihai Soră cînd stîlba foști (și actuali) activiști ai minciunii fac spume la gură în continuare, măsluind adevărurile și inducînd în eroare sute de mii și milioane de oameni, astfel de bună-credință. Fiecare om are dreptul să judece cu propria lui minte ce se întîmplă într-o societate și

cu el însuși. Să pună în acord binele general cu interesul lui personal, să acorde credit unuia sau altuia dintre cei care l se adresează în numele autorității. Puterea de azi are o falsă autoritate. Numărarea buletinelor de vot legitimizează o administrație, dar nu-i poate da autotomă și autoritate în lipsa justificării faptice. Resimțim sub acest aspect lipsa de credibilitate morală și profesională a autorității de azi. În sens invers această lipsă de audiență e preludiu de Putere sub semnul răfuieților, dughăniei față de „interesele neamului”, „vînzării de țară” etc. Lipsa de încredere în administrație dar, din nefericire, și în opoziție, generează în rîndul celor mulți un sentiment de frustrare de care profită tocmai ticăloșii care funcționează în subterană. Acea oală instituită, de care vorbea recent Mircea Iorgulescu, trăgînd șofurile puterii și ale unui grup nu chiar restrîns de „tovarăși” dincolo de orice fel de adevăruri sau idealuri. Sîntem niște dulci copii să credem că autoritatea, doar ea, poate rezolva neceazurile, nu puțin, ale momentului. Și ale anilor ce vin. Nu putem modifica peste noapte relele adunate în zece — unorci sute — de ani. Aminarea cu bună știință, de către autorități, a căilor de ieșire dintr-o astfel de criză a condus la intensificarea rîului. De aici, imediat nevoia de autoritarism, de „stringere a șurubului”, de politică de forță. „Bătăia și rușă din rai!” se conjugă cu interesele vechi — și actuale — nomenclaturii ce ține cu dinții de propriile ei avantaje. În toate straturile societății. Fără reforme economice de anvergură, fără relansarea agriculturii și cercetării tehnico-științifice în termeni adaptabili cerințelor pieței și concurenței libere, fără impactul unei cu adevărat autorități morale a celor aleși — sau numiți — să conducă, vom bișbi în continuare între politica de forță a autorităților și autoritarismul încrîncenat, dar fără autoritate, ale reprezentanților Puterii. Dacă nu vom fi în stare să ne definim bine strategice, rîul se va accentua. Cu toate consecințele previzibile și imprevizibile.

ACENTE

Radu Ionescu

● Teama de umbre?

Zănic ne sînt și în ochi, urechile, ne este jignit sufletul și ființa, în ceea ce sîntem și în ceea ce intrăm ca urmași ai țării pe care călcăm și în care zac și se zvîrcolesc înaintașii noștri. Trăim într-un oraș care înseamnă țma încarnată istorie și care era pe punctul să devină doar un șantier regional. Astăzi, scambină cu un copil revenit de pe front, schidit, împropiat cu sose și singe, murdar și scrupt. Noi, cei ce-l iubim și-l cîștim ca pe o carte, trebuie să-i pansăm rînille, să-i spălam murdăria, să-i scoapăm locurile unde a fost scrupt.

Mă plîmb prin oraș cu capul plecat, s reculegere și a rugine de cei mai tînciri sau de străinii care m-ar lătrăre: unde e Bucureștiul I, făcînd în minte scoburi prin însule de istorie.

La Radio sau la Televiziune aud adrese (Bulevardul Kalinin, de pildă), (din stîmă față de hirtle, nu mai potenește altele) și mă întreb de ce nu am revenit încă în București noștri, cei vechi și adevărați.

Mai sensibil la rezonanța numelor, falsificatorii istoriei au uzurpat, cu precădere, numele făuritorilor de țară. Au uitat independența, au uitat Marea Unire, transformîndu-le în 30 Decembrie, Gheorghiu-Dej (apoi 6 Martie), în Tolbuhin.

Să refaci o țară care să fie o țară este greu: să refaci un popor dintr-o masă de oameni, și asta-i greu, dacă vrei și nu-ți este teamă să încerci s-o faci; greu este și să reconstrui adevărata istorie și s-o aduci la lumină — dar cred că de aici ar trebui pornit.

Un pas timid și discret s-a făcut. S-au redat numele de sfîniți sau de biserică acelor străzi care fuseseră „lăicizate”. Foarte bine. Posta strădă Modrogan a rămas Răbău — justificat prin aşezarea ei în zona capitalei (de ce oare în apropiere Washington e loca Rozelor?). Iar strada Stefan Gheorghiu, fostă Eliza Filipescu (situată în parcul Filipescu) a devenit Modrogan. Cine o fi fost acest Modrogan, nu știu, cu toate că în copilărie, parcă stăteam pe acolo. Avem acum Bulevardul Timișoara, Brașov și Sibiu (mai sînt încă două străzi Sibiu în Capitală!). Fostul Bulevard Petru Groza a devenit al Eroilor Sanitari; cîinste lor, dar de ce nu Ardealului, așa cum se numea înainte? Artera nou deschisă de-a lungul fațadei aşezării Casei a Poporului a căpătat numele de Bulevardul Libertății. Cred că este o împietate: strada nouă, strada lungă, strada rea, a lui, a ei, a lor, a fostora, aziuz, dar nu a Libertății.

Cu bucurie și cu recunoștință am aflat că au revenit la vechile și dreptele nume Bulevardele Carol și Ferdinand, sper că și Regina Maria însă, cu stupeora, am văzut că vechiul Bulevard Elisabeta a devenit Kogălniceanu. De ce? Ne e cumva frică de o poezie, de o regină blîndă care l-a admirat pe Grigorescu și pe Alecsandri și l-a ajutat pe Enescu? Nu știu încă nimic de soarta actualului Bulevard Magheru. După 45 de ani încă se spune „la Brătianu” și e firesc să-i revină numele. Nu un anume Brătianu, ci pur și simplu numele care timp de 100 de ani (1845-1945) a marcat benefic istoria acestei țări. Statuia lui Ion C. Brătianu nu mai există, încă, din fericire aceea a lui Ionel Brătianu, da. Cîndva era amplasată în spatele Așezămintelor Brătianu. Cred că ar fi cazul să fie readusă în București și aşezată pe un postament în unghiul dintre Ministerul Agriculturii și Spitalul Colțea, actualmente un spațiu amorț și unde cea mai importantă sculptură modernă din țara noastră și-ar afla un loc meritat.

Am auzit propuneri de a se da numele Maresalului Antonescu unei artere a Capitalei. În mod obligatoriu, o alta trebuie să poarte numele adevăratului autor al scutului (inital) eliberator de la 23 August: Regele Mihai.

Recent, la Craiova s-a schimbat numele străzii Karl Marx în Constantin Noica. Excesiv rafinement, cred, când strada se numea Frații Buzesti, atît de legați de istoria Bănel. De altfel, Colegiul Național Carol I este încă liceul Bălculescu. De ce?

Cînd avem atîtea de făcut, de numele străzilor ne arde nouă? — ar putea replica un deputat sau senator, generație spontană. Ei bine, da! Nu poți reconstrui înainte de a cunoaște adevărul istoric. În lîna unei cărți de istorie cinstită, străzile sînt un semn că adevărul începe să se separe de minciună și istoria de impostură.

Cîi de înștiși pentru viitorul nostru sînt și fost dacă în Parlament și-ar fi pus cîneva întrebarea de ce mai sînt în București 4 (patru) străzi Leonte Filipescu (fondator al P.C.R.) și de ce actele reparatoare se fac cu fisuri. Dacă ar fi existat asemenea interpellare în Parlament, am fost profesora de istorie din Dobrogea ar fi fost înconjurat de recunoștință, nu cu căsete și referiri la Caragiale, așa cum s-a întîmplat într-o zi (o gîie cumnal Dumitrescu) cînd trecem pe Nagă un stand de siare.

EVENIMENT

Fiecare cu necazurile sale

Vatra Românească a descălecat și ea în București. Cei aproape 2000 de oameni, cu ecusoane în piept (să nu se producă vreo încercătură, doamne ferește!) fluturând steaguri și pancarte, au umplut peronul Gării de Nord. Ceea ce se citea pe fețele lor era mai mult decât nemulțumire. O aprigă și sfințită minie l-a minat pe pașnicul român din Transilvania, lideri de sindicat și antimaghiari convingați, spre Capitală. Incolonați frumoși, în ordine și disciplină („Stringeți rândurile! Hai mai repede, incolonați-vă!”), așa cum stă bine unor manifestații pătrunși de dreptatea credinței lor, au pornit în marș pe străzi sub privirile nodurilor și oarecum inspăimântate ale matinalilor semnatare de conducă. Turcii și bisnițarii din fața gării se cruceau văzându-l. „Cine or mai fi și ăștia, mălculiță doamne!”. Cum nu toată populația Bucureștiului citește România Mare, pentru că să fie pătrunsă de ura cea mai neagră împotriva maghiarilor, și cum Televiziunea Română a contracarat cu abilitate „raportul Minzatu”, mulți nu înțelegeau ce se întâmplă. Iar la București numai minierii veniseră în pelerinaj, de aceea, se gândeau dacă n-or fi tot ei, deghizați în cei de la Vatra.

Au manifestat dinși la fel de pașnic în Dealul Mitropoliei, la Palat și în Piața Victoriei. Într-un timp, vorba d-lui Ceaușescu, „vremea s-a stricat”, stricându-le probabil și iar șocoteliile, și-au început să se adune „tot felul de huligani” care strigau lozinci ce nu aveau nici o legătură cu scopurile pentru care veniseră.

Căci desigur, a striga „Jos Iliescu” sau „Jos Birădeanu” și „Fără comuniști” nu intră în viziunile și aspirațiile celor de la Vatra Românească. Dimpotrivă (conform declarațiilor d-lui Ceaușescu) ar prefera dictatura militară. Gusturile nu se discută, mai ales când este vorba despre gusturile a 6 milioane de cetățeni, așa cum declară că ar avea V. R. Tare mă tem însă că din păcate gusturile chibzuiților transilvăneni sînt formate și de extremismul celor doi corifei V.C.T și E.B.

Nu știu dacă și dl. Ceaușescu este abonat la acest ziar dar, după felul „manierat” în care s-a purtat cu unul din ziaristii de la Express, așa zice, că da. Pus în fața unui reportofon și aflînd că posesorul lui este angajatul revistei Express, îi smulge acestuia aparatul din mînă (așa pur și simplu) și dispăre cu el în clădirea Senatului. După vreo jumătate de oră, în care nu este greu de ghicit ce s-a întîmplat, apare și înaloză aparatul. Bineînțeles, într-un mod la fel de elegant. Adică îi azază delicat reportofonul la picioare, în zăpădă, după care întoarce spatele și pleacă. Caseta era evident steașcă.

Alte incidente nu au mai fost. „Huliganii” au mai rămas un timp pe străzi să-și strige lozincile „destabilizatoare”. Fiecare cu necazurile sale. Doși, tocmai necazurile l-au unit atunci în decembrie pe români, maghiari și germani.

ANDREEA PORA

Provocare sau intimidare

Sediul Academiei de Teatru și Cinema București, ora 18,00, duminică 27 ianuarie. Domnul Parasciv Bratosin, portarul de serviciu, părăsește ghereta pentru 5-10 minute. Și el ca omul... La întoarcere, un foc viu mistuie ușile, liftul și ghereta de perete a Organizației Studențești. Printr-un afișeț rămas de pe vremea grevei, la loc de cinste se află un citat din cuvîntarea președintelui Iliescu la întîlnirea cu studenții feseniști din decembrie. „Nu ne mai rămîne altceva de făcut decît să trecem la luptă deschisă”. Se vede treaba că cineva și-a înșușit îndemnul. Focul era pus din trei părți concomitent. Portarul, care cumula oficial și „funcția” de pompier încercă să stingă incendiul ajutat de doi studenți. Focul progrediază repede și fumul gros ajunge pînă la etajul trei. Una dintre studențele leșină, înăbușindu-se din cauza fumului. La acea oră în cămin nu erau mai mult de 30 de studenți.

Cînd au venit pompierii, focul era în mare măsură stins. Se fac cercetări și investigații de rutină, se încheie procesele verbale. Prima ipoteză: reșoul din ghereta paznicului a declanșat incendiul. Se așteaptă expertiza de a doua zi. „Lăsașem ușa de la culoar deschisă. Cînd m-am întors ea era blocată. M-am arzîrît în ușa și atunci o bucată de lemn ar-

rînd mi-a căzut pe față. Eu asta pot să vă spun, îmi declară portarul Bratosin. Ușa de la intrarea în institut era cu zăvorul pus, după incendiu am găsit-o deschisă. Și focul progredia din trei părți”.

Studenții sînt unanimi în sentimentele lor de consternare, șoc și durere. Mobilul unei asemenea acțiuni, care din fericire nu a făcut victime, este greu de precizat. „Este un simptom al unei boli generale, este de părere Preța Gheorghe, student la regia-film. O măsură de agonie și un gest oarecum disperat”. Expertiza a constatat nevinovăția portarului și existența mai multor focare de incendiu, precum și prezenta unor urme de substanțe inflamabile. Studenții tind să creadă că „acțiunea a vrut să fie o provocare sau în ultimă instanță o intimidare. În fond, dacă noi am făcut grevă în decembrie anul trecut, de ce să nu ne pună și ei foc în timpul sesiunii?”

Cine a pus focul? Greu de spus, și oricum, asta este treaba Poliției. „Not ne-am gîndit că s-ar putea să fie un candidat nereușit, dar după atîtea luni? Sau un „bine informat”, care s crezut că face un serviciu să stîrpească un „cuib de legionari”. În ultimă instanță, de ce nu, un profesionist?”

RAREȘ IANU

ETERNELE ÎNTREBĂRI

Ne putem pune, mereu și mereu, întrebarea referitoare la motivele sciziunii apărute în țara noastră după Revoluția din Decembrie 1989, urmînd momentelor acelor unice de fraternitate și euforie. Despre motivele, se înțelege, profunde, reale, ale despărțirii dintre oameni, ale divorțului opțional (uneori chiar la propriu) ce și-a făcut loc la scurtă vreme în societatea românească, în psihologia oamenilor. Trădînd, adică, diferențierile existente în psihologia acestora. Copii — mai ales copii, respectiv înseri — intrați în conflict cu părinții (respectiv adulții — „cei maturi”) — soți divorțați în urma acelorși atitudini divergente politice ș.a.m.d. Lista e prea cunoscută pentru a o continua. Dar motivele, încă e dată?

În primul rînd, se poate presupune că nu avem de-a face cu o „opțiune politică” pur și simplu, așa cum apare ea la prima vedere: orice opțiune de acest fel reflectă, de fapt, o orientare de ordin interior, structural, un mod de-a privi existența, un model, altfel spus, existențial. Simpatia pentru tiranie, de exemplu, preferința pentru dictatură, trădarea tendința secretă a unora de a domina sau, la fel de bine, de a fi (de a se lăsa) dominați. E un adevăr peste care se trece de prea multe ori, o realitate — o stare de fapt — deseori ignorată. (Ca orice adevăr incomod...) Pe deasupra, o stare afirmată ar fi considerată, în cel mai fericit caz, hazardantă, dacă nu irresponsabilă de-a dreptul. Asta nu o face mai puțin viabilă și, mai ales, mai puțin periculoasă.

Pe ce se bazează, de fapt, aderențele activiștilor și nomenclaturistilor la sistemul de guvernare comunist? Lăsînd la o parte — fără a-l minimaliza importanța — dorința de „trai bun”, privilegiat, atitudinea în chestiune trebuie să a mai avut un element de sprijin, deloc neglijabil: respingerea libertății, cu efectul ei imediat și implicit, acceptarea dominației — atît la modul activ, cît și pasiv. A existat și există în continuare (căci năruia din fire n-are leuire) o categorie de oameni cărora le este frică de libertate. Probabil, fiindcă nu ar avea ce face cu ea. Această, deoarece a fi liber înseamnă a avea posibilitatea de a-ți manifesta, la amplitudine maximă, toată paupia de capacități, talente și energii pe care le posezi. Dar ca să o poți face, trebuie — axiomatic — să le ai, mai întâi. O mare parte dintre oameni — conform și teoriei „curbei lui Gauss” — nu le au. Puțin se situează — au norocul de a se situa — pe vîrfurile curbei. Restul... Cel ce alcătuiește acest „rest” sînt indivizii care formează categoria celor ce urăsc (mai mult sau mai puțin) libertatea, fiindcă ea nu le-ar oferi nimic. Dimpotrivă: le-ar arăta adevărata față, deloc atrăgătoare (în primul rînd pentru ei). Și ar da celorlalți — celor dotați — posibilitatea de a „arăta ce pot”. În timp ce ei ar rămîne, înerti, „pe tușă”. N-am spus nici o nouitate: astfel se prezintă, de altfel, societatea capitalistă, care este un sistem bine reglat de cultivare și impulsivare a competenței și inițiativelor.

Nu este un secret, pe de altă parte, că un mare număr dintre cei ce au respins un viitor „model capitalist” la România s-a recrutat din această masă a celor ce se tem. Nu de viitor, de fapt, ci de ei înșiși. De golul din ei, pe care comunismul, nivelator și „egalizator” al indivizilor, l-a ținut ascuns, evitîndu-l leștea la lumină. Iar de la frică la ură — ca reacție de apărare — drumul nu este lung...

Probabil că la 20 mai 1990, cel ce a votat F.S.N.-ul a votat exact această „cortină de fum” care să le ascundă pe mai departe vidul de personalitate. Au votat „un președinte pentru liniștea noastră”. A lor, de fapt. Chiar dacă „li-

niștea” înseamnă, cum se vede bine, deja, de suficientă vreme, prelungirea — dacă nu adîncirea — mizeriei materiale (foamea și frigul), ca și a haosului pe toate planurile, a înăpoterii noastre spirituale, a marasmului, într-un cuvînt, în care ne zbatem din 1947 încoace, de cînd tancurile instalate cu roșu ne-au arzîrît în ei. Dar ce contează! Din moment ce asta le asigură securitatea sufletească...

Oricum, un lucru a devenit sigur: bănuiala ce se contura, în urma faptelor brute ce au putut fi văzute de oricine, se confirmă: în Decembrie 1989, pe stră-

Desen de PAUL KLEE

zile Bucureștiului au ieșit (mă refer la 23 decembrie) cîteva sute de mii de oameni numai. Jumătate de milion, să spunem. Atît cît a ieșit și în 15 noiembrie 1990. Restul... Cel ce au ieșit, au vrut cu adevărat răsturnarea regimului. Și, din ei chiar, cîți, oare, au strigat, în fața C.C.-ului, în după-amiaza aceleși zile, „Fără comuniști!”? Cîți despre 21 decembrie... Mai bine să nu mai vorbim. Au fost, oamenii aceia — mîna aceea de oameni, de tineri mai ales — cei mai singuri oameni din cîți au existat. Așteptînd, în zadar, venirea în ajutor a muncitorilor — cu sutele de mii — din marile zone industriale, pînă noaptea tîrziu, în fața tancurilor, cînd asaltul acestora, urmat de spargerea baricadelor și disperarea, uciderea și anihilarea rezistențelor — i-a spulberat. Iar a doua zi... cîți, oare, încă e dată, din sutele de mii...? Și — chiar sutele de mii, ce procent reprezintă, oare, din întreaga populație a României socialiste? Asta — aproape de conceptul de „minoritate” de care face, mereu, atîta caz actualul președinte. În Decembrie 1989, guvernul Ceaușescu a fost busculat și dărîmat de o minoritate ieșită pe străzile Capitalei.

NICOLAE BALTA

OPINII

Puterea între obiective și cotidian

Unitate. Așa putea fi caracterizată în Decembrie 1989 atitudinea ce a condus la eliminarea cancerului ceaușist, în speranța recîstigiții demnității și libertății umane. Puterea le-a fost luată celor nedemni de ea, moral de mult acestia nemai-reprezentînd decideratele națiunii. Credibilitate, încredere, investiții, sînt noțiuni ce le uitasem în alăturare Puterii, aceasta nemalexprimînd decît oprire, forță represivă, imposibilitate de dialog. Așa că în unitate, exceptîndu-l pe profesorul Puterii, am optat hotărît pentru Schimbare, Democrație, Pluralism. Timpul a trecut, puterea, în deciderat democratic, a fost luată de alții. Probleme la care nu am gîndit au început să ne marcheze.

„Calitatea vieții sub Ceaușescu ajunsesse la nivelul imposibilului” — remarcă actualul prim-ministru Petre Roman la preluarea puterii în decembrie 1990. Nivelul de trai ajunsesse să fie recunoscut pentru România ca neuropean, chiar pentru standardul țărilor estice. Este rusinos, dar astăzi, datorită mării preturilor, inflației, instabilității și insecurității economice și sociale, s-a ajuns ca acele vremuri să fie privite cu nostalgie. Liberalizarea, în concepția și aplicatia Puterii actuale, nu a condus la redresarea, nici măcar menținerea standardului de trai, ci a escamotat doar greșelile și lipsa de abilitate economică ale peltelui guvernamentale.

Dacă înainte de Decembrie 1989 mărfurile lipseau din magazine, comerțul era preferențial, condiționat, paliative regăsiindu-se în bisniță și eludare a legii, soluția actuală, exceptînd comerțul de stat unde nu s-au schimbat în esență multe, privatizarea spațiilor comerciale, are drept numitor comun cinismul față de posibilitățile financiare ale aceleșiși mari mase de oameni ce nu-și poate permite aprovizionarea la prețuri incredibile (în lei) sau inaccesibile (în valută). S-a reușit doar o schimbare bruscă de decor, aceasta devenind apetisant, opulent, dar fals, produsele expuse sînt superbe și intangibile consumului curent, cumpărătorul spre cînd negativ alinierea la standardul european de prețuri atît timp cît salariul său nu suferă aceeași aliniere.

Financiar, lipsa de atitudine a Puterii a ajutat și stimulat ca banii oneroși ai profesorilor comunisti și ai afaceriștilor verzoși să fie între timp „albiți”, ba chiar „înverziti”, oricum onorabilizați. Și cu a-

ceste fonduri sînt create toate șansele ca în domeniul privatizării să fie favorizați tot „foștii”, oamenii cinstiți neavînd aproape nici o șansă în fața agresivității capitalului acestora. În timp ce industria caută investitori străini care să nu pună condiții, se impozitează pînă la descurajare atît unitățile economice, cît și personalul salariat.

Atitudini Puterii actuale indică și alte inconsecvențe, măsuri superficiale ori preferențiale. Revenind de la Strasbourg în 29.01.1991, domnul Petre Roman a declarat: „Sîntem foarte mulțumiți. Cees ce am dorit mai mult ca orice a fost să fim ascultați”. De ce, de pildă, a fost tratată atunci cu atîta lipsă de înțelegere cererea de dialog a celor din Piața Universității în perioada aprilie-iunie 1990? Dar cine speră un răspuns la această întrebare?

Oricum, mulțumim Consiliului European pentru că a cerut rapoartele asupra evenimentelor de la Tg. Mureș, martie 1990

și București, 13-15 iunie 1990. Variantele, chiar în forme discutabile și controversate, au apărut numai în urma presiunii acestuia, cererilor interne răspunzîndu-li-se că doar istoria le va putea soluționa vreo dată. Poporul român trebuie să mulțumească iar străinilor pentru concesțiile acordate lui de către guvernarea sa, conform împămîntenitului obicei potrivit căruia exportul are prioritate, în timp ce consumul intern nu contează. Stimat Consiliu al Europei, vă rugăm, așadar, să mai întrebați, dar lîmpede: cine a tras în noi în decembrie 1989? unde sînt teroristii? cine este vinovat pentru Tg. Mureș, pentru Piața Universității, pentru venirea minerilor? Astfel, poate că vom afla și noi public adevărul, și nu replica ce a constat dintr-o puzderie de ipoteze ce produc de la bulversare la stupeoare, prezentate toate drept „unice adevăruri”. Cu care Puterea, conform principiului „să alegă cine cum îi place”, ne-a intoxicat pînă cînd vrajba a început să ne înnegreze privirea, inima și rațiunea.

Unitate. Așa putea fi caracterizată atitudinea noastră în Decembrie 1989, pe cînd încă nu pornise a ne emigra speranța, nu pactisase nimănui cu minchina, nu răbunise calomniile, iar soarele, nemaniplulat încă, părea că a răsărit pentru toți.

DORIN ȚUCA
operator calest

PRIN FAX DE LA...

BRAȘOV

● România sau deznădejdea multilateral dezvoltată

Atunci când în decembrie 1989, zecile de mii de demonstranți din Timisoara, Bucuresti, Brașov, Sibiu, Cluj, Tirgu Mures — și de pretinzând din țară — au aflat stema comunistă de pe drapelul național, România — și odată cu ea întreaga națiune română — indiferent de granițele în care se află împărțită — și-a câștigat deopotrivă o reparație istorică, istorică. Acest gest simbolic — cel mai sintetic program politic al vreunei revoluții — exprimă voința unei încregeri naționale de a se produce o „restituție în integritate” a istoriei noastre, confiscate și delatate în mod criminal de toate planurile: politic, economic, social, cultural, biologic, moral. Fără să fi fost ca, în seara de 22 decembrie 1989, în locul celor zece puncte ale spontanemanatului Front, să se fi decis: 1. Repunerea imediată și necondiționată în drepturi a Constituției din 1938; 2. Demnitatea pactului Ribbentrop-Molotov și asumarea tuturor consecințelor care decurg dintr-o asemenea decizie; 3. Anularea rezultatelor alegerilor din 1985.

Dar, deși ar fi primit scriștutul total al întregii populații aflate încă în stradă și strigând „vom muri și vom fi liberi”, a-

bili și tenaci plinditori ai puterii care s-au străduit în zilele următoare cu srijinul forțelor sculte să-i mîne pe oameni înapoi în silozurile lor de beton, s-au instalat la guvernare prefăcându-se a nu ști „să citească” acest limbaj. Cu perfidia simțată au făcut uz de celești litere lemnoase din care au înscris și pînă atunci o limbă ireală și au pornit imediat la zidirea golului din stindardul național, primul halou luminos după 45 de ani de întuneric, asczind cu cinism cărmizile marii mineluni fondatoare — F.S.N. Astfel au reușit, în scurt timp să înlocuiască soeranta fără margini cu deznădejdea.

Din acea clipă, singura preocupare a acestor noi profitori a fost organizarea haosului și a decurajării. Teoria „vidului politic”, lansată din primele ore post-ceauștiste n-a avut alt scop decît să demorcurizeze elanul revoluționar de care nu mai aveau nevoie. Pînă cu oas, au insistat și au menținut o stare nedeclarată de suspendare a garanțiilor constituționale, în adăpostul căreia au încercat leșinarea tranziției de la socialismul ceauștist de tip dinastie la o nouă mafie constituțională.

S-au creat și s-au menținut o serie de conflicte false — interetnice, confessionale sau chiar regionale — pentru a se masca adevărata contradicție ce tensionează azi România: aceea dintre interesele de grup ale echipei aflate la putere și interesele autentice ale națiunii. Discursul dubletar, cinismul și complicitatea au devenit din nou principii de guvernare. Idealurile și valorile pentru care au murit atîta oameni n-au putut deveni principii constituționale, pentru că — după regulile democrației „originale” — care o împun — morții nu conștău încă a majoritate. (Într-una din „vizitele de lucru”, efectuate de președintele neconstituțional, în fața cîtorva zeci de amatori de limbă clasice, acesta s-a străduit să explice etimologia cuvîntului democrație în termeni care s-ar fi potrivit mai degrabă unui antrenor de lupte greco-romane. Probabil nu știa că unul din mijlocele sensuri în paleo-clină ale cuvîntului kratos este și acela de „a domni peste morți”).

Dezamăgirea și senzația de neputință generalizate, s-au dovedit mai păgubitoare pentru țară chiar decît un cutremur. Dar, sărăcirea — pe toate planurile — și bine organizată a populației este, încă de ne vremea lui Lenin, profitabilă din punct de vedere al Puterii. Controlul politic și polițesc efectuat în fostul stat al orăduului unic, este acum efectuat printr-un control economic delezat fostei nomenclaturi, că-

reia și s-a prezervat prioritatea, — pînă la monopol — în asiza liberă inițiativă. Alături cu „elita” ilicită, periferică, a societății” a decurajată masele de muncitori. „Protecția socială” din care Frontul și-a făcut un slogan electoral s-a dovedit a nu fi altceva decît protecția privilegiilor vechii clase politice uzurpatoare. Deviza electorală: „un președinte pentru Ministerul Tării”, a devenit repede principul autoritar sub forma convertită: „o țară pentru Ministerul președintelui”. Pentru Ministerul președintelui au fost aduși mizerii în 1990 și lot pentru Ministerul Tării, a devenit repede omenii se deportează (și se îndepărtează tot mai mult, uneri cu purtători cu toți sperandzele. În Europa nu s-au refugiat doar sute de mii de români, dar a fost exilată însăși dorința de adevăr a unui popor întreg. Un popor transformat într-o sumă de populații de supraviețuitori — și războiului, și naționalizării, și colectivizării, și canalului, al celor 25 de ani de foame și întuneric „stintific”, și V&B Jiului din 1977, și Brașovului din 1967, dar și al „legaliștilor”, și tortionarilor de la Pitești, Aiud, Siget, și securiștilor care tăbărau pînă și în paturile conjugale ale orșopăci căștăritorii, și „inoocenților” sperațici — convietuind într-o înfruntare surdă, agonică și pe cale, după o sugestie conținută într-o hotărîre recentă a Guvernului să se declare... somale!

Și în aceste circumstanțe dramatice, renunțând, de fapt, să mai schimbe România, guver-

nanții se străduiesc cu dispoerare să-i schimbe „imaginea”. Naționalismul cel mai agresiv — expresia nostalgiai după atît de caldul „popor unic muncitor” — înlocuiește brutală spiritală civic. Cetățenia se confundă din nou cu apartenența politică.

Nu știu ce demon dă putere cetățeanului Ion Iliescu să transforme durerea a sute de mame care n-au aflat nici azi cine le-au ucis feciorii, umilinta și mizeria în care se zbat sute de mii de handicapați de toate categoriile, săbăticia în care „creac” mii de copii în orfelinate, într-un zimbet care, pe lângă faptul că l-a transformat într-un fel de personaj de deșez animal, desfigurază chipul chinat și mutilat al unei țări întregi. Dar știu ce anume ne dă putere nouă, celor minți, batjocoriti și sărăciți: solidaritatea. Nu cred că rinșetul poate solidariza oamenii, acest privilegiu îl definește deocamdată, în România, suferința — cu un Guvern obsedat de „normalizare” și cu un președinte care vede peste tot „destabilizatori”, gata să treacă cu senilele prooricii lor neamirii peste un popor asubnirii, oferindu-i o nouă lărnă întunecată și înțetată, această solidaritate va deveni, sîni convins, invincibilă. Mai cunoaștem pe cineva care a folosit trigul pentru paralizare și întunecare pentru izolare... De data asta, însă, șper că nu va mai fi nevoie de sinec pentru dezgheț iar dacă, totuși, nu se va putea altfel, vom muri — și vom fi liberi!

VASILE GOGEA

PRIN FAX DE LA...

IAȘI

● Aici, niciodată... nimic

La Iași a nins puțin și sărac ca într-un vis bolnav; lumea a tras storurile la ferestre și a dat drumul la televizor — exact ca în decembrie '89. După o revoluție urmărită cu sufletul la gură și cu fundul în fotoliu, populația lașilor are acum parte de o distracție asemănătoare: un război care o stînce cam tot atît cît a atîna-o și acel decembrie mai sus amintit.

La stațiile de benzină e coadă, dar automobilistul leșean nu protestează. El stă în mașină, citește Adevărul și ascultă muzică indiană la casetofon. Aici, se știe, nu s-a întîmplat niciodată nimic. De ce s-ar întîmpla locală acum? Ieseanul se crede întelept nevoie mare, cu răbdarea treci marea... — e unul dintre proverbele lui preferate. Dar mai are și altele pe care, vrei-nu vrei, și le murmură moleom în ureche: „Fă-te frate cu dracul pînă treci puntea”. „Capul olecat, sabia-nu-l tale”. Da, capul concetățeanului meu e pretios

și frate cu dracul trandafirului de la putere: dacă n-ar fi politica (și cel cîțiva opozanți care se întunesc cînd pot la mitinguri, ar fi sfîșiați de mișcările istorice, de casnicele care strigă: „La muncă, uoă!”).

În rest, dar în rest aici, nu s-a întîmplat niciodată nimic. Ninge sărac și puțin ca într-un vis bolnav. Ziarele da, se citește. Ieseanului îi place să citească presa de toate culorile, după care se asternă pe scris (așa e el, născut scriitor), scrie scrisori presei independente scrișori în care injură gros, după care semnează, curajoșul meu concetățean, cu pseudonime grotesci și nu uită să specifice: „Un om care muncește”. „Un țican de bine” și așa mai departe... Dacă dă Dumnezeu și, prin gravă (la Timisoara și București) se obțin cîteva drepturi, leșeanul se simte mîndru — își ia partea și i se pare normal să fie așa. Îți va suna că „să prevăzut toate acestea...” și face un gest care aruncă în

trecut toate nesturile curajoase ale altora...

La Iași, acolo unde se tîiau odată capetele criminalilor, se vind acum gosost. Lumea se nîmbă moleom pe străzi, iar dacă se întîmplă să se întînească doi cunoșcuți, primele cuvinte pe care le schimbă sînt: — Ce dracu' mai vor și așa?

Așa sînt cei de la Timisoara și București care înfruntă și de zi scutierii și obțin paradoxal mai multe pentru leșeanul meu druz, decît pentru ei însuși.

La Iași, apa curge trei ore pe zi, în apartamentele și relativ cald și la televizor se transmite ba o revoluție, ba un război, ba un masacru comis de scutierii asupra ziaristilor. Călmă, dintre cei agresanți nici unul nu era de la ziarul Frontului sau apropiate lui. Dar leșeanul meu nu-și pune întrebări incomode: stă la coadă răbdător și peste ei nînze sărac și bolnav.

Aici e linete...
DORIN SPINEANU

Caricaturi de ANDREI KRAUZE

● „13”

De la eroicul Decembrie, trecut-au treisprezece luni de zile. Zic „luni de zile”, iar nu „luni”, pentru că viața este cotidiană („Ab! Que la Vie est quotidienne...”), greu-i constînd în zilele: o zilnică anodină, o scurgere de zile nule, apatie și cenusii. — Într-un oras care, alimisteri, de-a lungul unui an întreg, și-a interzis, cum nici un altul al României noastre mici, o liniste echivalentă cu abandonul revoluției.

Al „Revoluției din Decembrie”.

Iar dacă pun, și eu, storișoase stîncăni între ghilimele, n-o fac la la mînu. Castex (care-a lubii, vorba romanței, „ne cine nu l-a meritat”); nu, deci, în semn de amfrază — dar pentru că citis din altii.

Citez din guvernării noastre, care vorbese ore rotunde de Revoluția din Decembrie, considerînd că revoluția înseamnă trecerea stafetei puterii dintr-un puzun într-altul — cînd nu confundă revoluția cu fenome-

PRIN FAX DE LA...

TIMIȘOARA

nul astrofizic (sau geometric) ononim, supranunnd-o strictamente pe latinescul revoluție: „rostozolire înapoi”.

Deci: din decembrie '89, trecut-au treisprezece luni.

(În paranteză fie spus: trecut-au” e o suvenire dintr-un Poet scribat deunăzi, — a căruia moarte, survenită în zorii unui 13 Iunie va coincide, ani de zile, cu ziua imut alt deces: decesul statului, în starea nascentă, românească, de drept).

„Decembrie-al Corbului” se cheamă n răbzoșie din Evul Mediu, a treisprezecea, infernă, luna.

„Decembrie-al Corbului” este, deci, în calendarul Timisoarei, acest ianuarie acetos, fără să-

padă, nici speranță: fără săpezele sub care mîlește verdele speranței.

Nu vreau să cred că Timisoara juacă pe-a XIII-a carte, cea care, la tarot, e Moarșea: n-ăs vrea să cred că „din nou, acesta tragicul atu al insularii așezării, — să cred că „La Treizieme revient...”.

„Numai că, azi, mîni treisprezece zile de cînd, fată, nouă lideri stîncăli se află-n arză, greva foamei, — în constanțanță țării dezinteres, ba chiar dispreț.

ȘERBAN FOARȚĂ
29 Ianuarie 1991.

corespondență

● Opoziția pe panta muntelui

Aș vrea să încep această epistolă cu...
„DRAGII...”

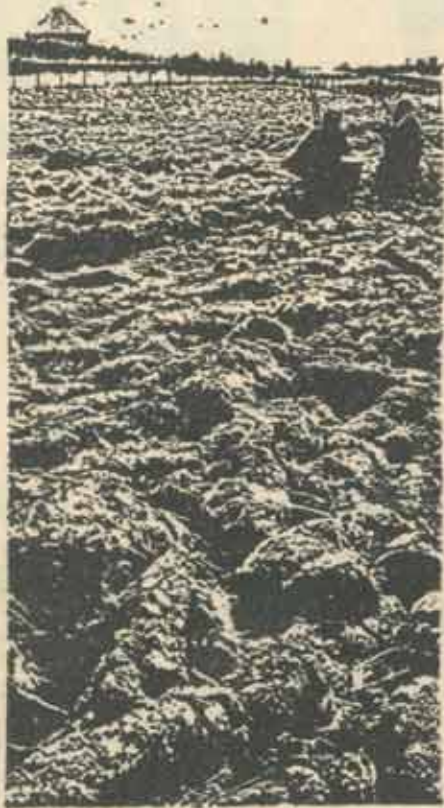
● Și cred că în locul punctelor ar trebui să fie „mei”, dacă nu va supărați. Oricum, vă stimez și poate vă tubesc, abia aștept să vină vinerca să vă întilnesc în paginile revistei.

Să lășăm sentimentalismele și să trecem la lucruri mai serioase. Nu vă felicit, nu pentru că n-ați merita, dar ca să nu vă înhib. Și mai aveți mult de lucru. Nu vă dau sfaturi („Nu-mi da sfaturi, știu să greșesc și singur); și nici idei, sugestii. Nu sînt indignat și nici om de bine. Ce vă scriu este o părere și este personală. Revista este bună, prețioasă, dar pentru ce v-ați propus să realizați nu veți reuși, revista nu are circulație în toate părțile sociale. E drept că nu poți să-i mulțumesci pe toți și nu stînciți nici „România

Mare”, (omului de rînd îi place limbajul suburban, de mahala), dar nici să vă închideți într-un turn de fildeș. Sînteți așezat pe panta unui munte și priviți orizontul. Numai că orizontul se vede diferit de pe poziția pe care o ocupați pe panta muntelui. Altfel se vede de la bază și altfel se vede de la vîrf... Cred că sînteți undeva pe la mijloc și Alina Mungiu, tine legătura între bază și vîrf cu o telecablină. Este adevărat că sînt dureroase visele care nu se realizează, dar mai dureroasă este realitatea. Nu știu, vă lipsește un liant, între părțile sociale, vise și realitate. Trebuie să găsiți acest liant. Sper că nu v-am deranjat și lăsați-mă pentru timpul ocupat.

GEORGE, 24 de ani, muncitor
întîr înșolat, știți de cine
București 23.01.1991

În timp ce lumea se ceartă, griul crește

Fotografie de EMANUEL PĂRVU

Dialog cu inginerul Constantin Cristea, șeful Departamentului pentru Agricultură al P.N.Ț.-c.d.

apoi al vecinului ca să poți vinde terenul. Ideea nu este într-o oarecare măsură rea numai că nu se mai poate vorbi în situația asta de proprietate personală.

REP.: Pentru micile gospodării, micile proprietăți, se pune problema inadecvării mecanizării. Există soluții?

C. CR.: Se face foarte mult caz de lucrul pe suprafețele mari, pentru că se poate aplica mecanizarea. În loc să facem o politică de pregătire intensivă a mecanizării micilor proprietăți, se spune că nu putem face privatizarea pământului pentru că nu avem mașini cu care să lucrăm. Și se justifică această asociere prin faptul că se adaptează la condițiile noastre tehnice. Ceea ce este un punct de vedere depășit. Uzinele noastre nu mai lucrează, mașinile noastre sînt demodate și S.M.A.-urile sînt dotate pentru marea cultură. Un tractor care este acum în dotarea S.M.A.-ului este eficient pentru 100 ha. Pentru ca să poți să-l folosești

omul nu intervine decât la supraveghere. Este problema mecanicilor în special. Dacă el a lucrat pe un tractor de 30 CP, se sperie că rămîne cu cîteva hectare ale lui iar mașina rămîne fără folos.

REP.: Aici apare deficiența limitării la cele 10 ha. În proiectul legii era o suprafață mai mare, de ce s-a limitat la 10 ha?

C. CR.: Din sondajele pe care conducerea de azi le aplică, s-a constatat că s-a prevăzut prea optimist. S-a crezut că foarte mulți țărani se vor speria că este prea mult și vor renunța.

REP.: Ce suprafață s-a propus?

C. CR.: F.S.N.-ul a propus 100 ha. Opoziția a propus, surpriză pentru unii, 50 ha pentru că aceasta este suprafața maximă cu care s-a intrat în C.A.P. Ce era peste 50 ha a fost naționalizat.

REP.: Și cum s-a ajuns la 10 ha?

C. CR.: Tot F.S.N.-ul a renunțat, văzînd din sondaje că țărani vor să-și ia

O variantă de schimbare a cooperativelor

REP.: Toată lumea vorbește de privatizare. Privatizarea în agricultură depinde de legea fondului funciar care este foarte intens dezbătută. Care este cea mai grea problemă a acestei legi?

C. CR.: Plafonarea suprafeței la 10 ha și restituirea terenului doar titularului care a intrat în cooperativă, chiar dacă acesta a dispărut. Urmasii moștenesc terenul primit, adică 10 ha, împărțindu-l între ei. Este o formă de eschivare de la ceea ce s-a zis, că se îmbunătățește proiectul inițial cu extinderea dreptului de moștenire de la gradul I pînă la gradul IV. Pînă la gradul IV nu-ți mai rămîne din 10 ha nimic de împărțit. Se ajunge la ceea ce a fost cîndva dreptul de folosință la 5000 m² și trebuie să te multumesci cu el. În zona de deal poate fi posibil acest lucru, pentru că suprafața viabilă este mai mică și majoritatea gospodăriilor erau individuale. În zona de câmpie însă problema devine mai grea decît înainte. Statul va înființa niște agenții agricole prin care li crează posibilitatea de a cere condiționat să primești un supliment de pămînt la limita suprafeței viabile care este considerată în regiune, dar asta îngreunează și mai mult restituirea pămîntului.

REP.: În multe cazuri se va da mai puțin de 10 ha?

C. CR.: Problema este că astăzi nu mai sînt nici 20% din proprietarii de acum 50 de ani și practic cele 10 ha ce se vor restitui se vor împărți. Asta nu mai este restituirea pămîntului, ci o variantă de schimbare a cooperativelor. Nu se face în momentul de față decît să se ducă o luptă mare pentru a menține C.A.P.-urile cu nume de asociații. Nu se desființează nici U.N.C.A.P., devenită U.C.A., care acum nu-și mai are obiectul.

Noua lege implică autodesființarea U.C.A.

Președintele Știrbu, care știe și el acest lucru, a început însă o altă acțiune. Să treacă această U.C.A. sub formă de partid politic, care are și o denumire, și vrea ca acest partid să-și obțină aderenții promițîndu-le că dacă se înscriu la partidul lui rămîn cu pămînturile în cooperative și vor avea diferite priorități așa cum au fost favorizați o serie de oameni tot timpul cînd a existat cooperativizarea.

REP.: Țăranii se plîng că legea este foarte cooperatistă. De ce credeți?

C. CR.: Legea sugerează prin tot ce expune înscrierea în asociații, de fapt fostele C.A.P.-uri. Oamenii nu au încă încredere că-și iau pămîntul. Legea apare mult întreprinzătorul particular. Întrii prin limitarea la 10 ha, apoi prin dreptul de preempțiune, mecanizarea.

REP.: Ce este acest drept de preempțiune?

C. CR.: Stabilirea priorității la cumpărarea terenurilor. Nu poți vinde un teren cui vrei decît dacă ai refuzul statului. Și mai există și dreptul de preempțiune al vecinului, după cel al statului. Trebuie să-ți întreb și pe el dacă nu-ți vrea. Trebuie să ai refuzul statului,

- Legea — o variantă de schimbare a cooperativelor?
- Oamenii nu au încă încredere că-și iau pămîntul
- Mașinile existente pentru suprafețele mici sînt impractice, S.M.A.-urile sînt dotate pentru marea cultură
- Dacă țăranul a lucrat pînă acum pe un tractor de 80 C.P., acele puține hectare pe care le primește îl sperie
- Adevărul despre forma de preempțiune
- Am cerut să se dea teren și școlilor și bisericilor
- Rolul optim al fermelor-model
- Să deprindem stîmă, să redăm prestigiul meseriei de agricultor

trebuie să te asociezi. Dar și așa este greu pentru că prețurile sînt niște tarife inacceptabile în momentul de față cu mijloacele pe care le are țăranul. Costă 1000 lei aratul unui hectar.

REP.: Dar avem și mijloace pentru cultura mică.

C. CR.: Avem niște mijloace pentru cultura mică, dar mult prea puține. Pînă se adaptează industria noastră trebuie neapărat să apelăm la import, și acest import ni se oferă. Avem oferte. Chiar acum am avut oferte destul de frumoase din partea italienilor, care ne pun la dispoziție mașini de capacitate mică și multifuncționale. Nu este o treabă pentru care trebuie să facem concesii politice și nici măcar eforturi financiare pentru că putem primi mașinile pe credit. Așa că nu este o scuză să te forțeze să lucrezi în asociație pentru că nu ne putem folosi capacitatea pămîntului în condițiile micilor proprietăți.

Țăranii vor pămîntul înapoi

REP.: Dar nu există oameni care vor să rămînă în cooperative?

C. CR.: Țăranul își vrea pămîntul. Dar nu peste tot. Sînt și zone unde oamenii nu se retrag din cooperative.

REP.: Care sînt aceste zone?

C. CR.: În special cele din sudul țării, din cîmpia de cultură mare. Zonele unde agricultura cerealiară se face foarte bine pe suprafețe mari și unde aproape nu mai este impusă mina de lucru a cooperativului. Se face totul cu mașina. De la arat pînă la așezatul în hambar,

pămîntul înapoi. Și a intensificat și forma de preempțiune, la care nu s-a renunțat, ca să nu se revină la moși, că așa a și început scandalul. Cu asta au șantajat, că se va reveni la moși.

REP.: Dar o socoteală simplă arată că dacă se puteau împărți 100 ha, ajungînd la 10 ha va rămîne o mare rezervă de teren. Acesta va fi împărțit?

C. CR.: Se justifică necesitatea acestei rezerve pentru cei care au intrat fără pămînt în cooperativă și cei care au intrat mai tîrziu. Sînt destul de puțini. Ce rămîne intră în asociații. Nu au acceptat 50 ha pentru că s-ar fi desființat C.A.P.-urile.

REP.: Deci nu putea primi toată lumea cele 100 ha așa cum s-a proiectat.

C. CR.: Nu. Nu acoperea necesarul. De aceea noi am propus maxim 50 ha sau cu cît s-a intrat inițial. Cel mai bine ar fi fost să existe forme de plafonare pe regiuni. Să nu se generalizeze la 50 ha, ci să se precizeze limite-plafon diferite în funcție de zone.

Regulament și lege

REP.: Dar se mai poate cumpăra teren peste cele 10 ha?

C. CR.: Nu a apărut regulamentul de aplicare a legii și nu se știe pînă la cît poți acumula.

REP.: Acest regulament nu trebuia să apară odată cu legea?

C. CR.: Da, a apărut odată cu legea. S-a și discutat, însă cu ușile închise.

REP.: Unde?

C. CR.: În comisiile parlamentare de unde nu se transmite nimic.

REP.: Și va fi dezbătut în Parlament?

C. CR.: Cred că problema legii funciare este încheiată în Parlament. Este acum în mina Guvernului. Opoziția a depus contestații, însă este prea mică pentru a putea să rezolve ceva.

REP.: Dar n-au făcut multe schimbări în proiect...

C. CR.: Nu s-au făcut modificări decât acolo unde cel ce a făcut proiectul și-a dat seama că este greșit. Am ridicat probleme care au sesizat și pe reprezentanții Guvernului, și-au dat seama că trebuie să accepte, că este prea evident abuzul. Nu prea am fost ascultați. De fapt s-a și votat deschis, deloc secret.

(Alți) apostoli ai satelor

REP.: Care este statutul specialistului acum? Noua lege îl neglijează.

C. CR.: Este foarte bine că întrebați. Specialistii s-au temut că rămîn fără serviciu dacă se desființează actualele structuri. Ei nu au fost deloc consultați, și asta reprezintă una din marile lacune ale legii. Noi am propus întințirea Camerelor Agricole în locul Direcțiilor Agricole județene. Aceste Camere să fie subordonate direct Ministerului și să-și facă asistența în comune prin Ocoluri Agricole. Aici să fie ferme model, să se producă sămînță selecționată, să se facă cercetări, să existe laboratoare. S-a spus că 50% dintre specialiști sînt femei și nu pot deveni fermieri. Ele sînt cele mai bune pentru laboratoare. Inginerul agronom trebuie să redovînească un apostol al satului și nu să se ocupe de birocrație. Se spune că agricultura la noi este îmbătrînită. Nu este așa. Eu spun că este o agricultură tînă care se face cu oameni tineri. Avem specialiști tineri care trebuie încurajați.

REP.: Dar specialiștii nu primesc teren dacă nu au avut.

C. CR.: Nu, și asta este rău. Se spune că tinerii vor fi încurajați. Vor primi cu prioritate din pămîntul care rămîne, o parte egală cu limita celei mai mici proprietăți, ceea ce nu este corect. Improprietățile trebuie făcute minim la limita suprafeței viabile, care în cazul specialiștilor poate că este puțin. Noi am cerut acest lucru. Am cerut să se dea teren și școlilor, ocolurilor agricole și bisericilor.

REP.: Bisericile vor primi pămînt. Tot 10 ha?

C. CR.: Bisericile vor primi. Școlile însă nu, iar ocolurile agricole probabil nu se vor înființa pentru că tendința este să se mențină fostele cooperative. Revenirea la proprietatea individuală nu ar mai lăsa nici o perspectivă menținerii socialismului; chiar în cea mai dulce formă a sa. Bisericile, nu preotul, vor fi înzestrate cu 5 ha. Foarte multă lume a zis că am improprietat popii la sate. Nu e un bun al preotului ci al bisericii. Este de dorit ca și aceste terenuri să fie ferme model.

REP.: Sîntem aproape de campania de primăvară. Credeți că se va aplica legea pînă la începutul anului agricol?

C. CR.: Teoretic, da. Practic, nu, pentru că sînt atîtea conflicte pe plan local care nu se vor termina pînă la toamnă. Împărțirea pămîntului este o treabă de viitor ce va dura mai mult timp. Vedeți, eu spun că am avut noroc că legea apare abia acum. Lumea este surprinsă. Dacă începea împărțitul în septembrie nu se mai semăna griul. Ne găseam acum în faza de măsurat, de cerat, de împărțit.

REP.: Dar acum poate nu se va cere lege griul.

C. CR.: Nu-mi vine să cred. Strînsul griului se face ușor. Cu o combină recoltezi 10 ha/zi. Problema era să se semone. Acum, în timp ce lumea se ceartă, griul crește. Statul a forțat, cu cheltuieli mari și s-au semănat păloasele de toamnă la timp, au fost ploile de Crăciun, iar acum avem o iarnă cu un griu foarte frumos. Dacă am avea șansa cîtorva plot la primăvară, nu multe, putem spune că vom avea piine la toamnă.

25 Ianuarie '91

Inginer CONSTANTIN CRISTEA, șeful Departamentului pentru Agricultură al P.N.Ț.-c.d.

A consemnat ANDREI ION

ANDREI PIPPIDI

● De ce n-avem un Malraux?

În țara noastră n-a existat niciodată până acum un Minister al Culturii. Carol al II-lea crease abia prin 1934 un Minister al Artelor, ocupat de obicei de istoricii din noble provincii (Lapedatu, Lupuș, Nistor) și asociat nefiresc Cultelor, după desprinderea acestora din tradiționalul tandem cu Instrucțiunea Publică. Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă a fost, mai târziu, instrumentul cu care regimul comunist a dirijat educația și a planificat-o, paralel cu sistemul de învățământ. Treptat, aici s-au concentrat cenzura și industria aplauzelor, aici s-a conceput metoda dezagregării structurii mentale, aici s-au produs masiv pliciteșca și deznădejdea.

A doua zi după evenimentele revoluționare din Decembrie, ne-am fi putut aștepta la deafințarea greoliului și compromisului organism administrativ. Față de perspectiva haosului pe care l-ar fi provocat gestul, echivalent cu închiderea unei mari uzine, s-a ales soluția remodelării instituției într-un spirit inovativ și dinamic. Problemele legate de carte și de patrimoniu, alături de activitatea de spectacol și expoziție, i-au rămas în seamă. Sînt parca cea mai vie a unei culturi. În împrejurările prin care trece România, dialogul peste hotare cu alte culturi a căpătat o importanță extraordinară, pentru a dovedi pretutindeni buna noastră credință și a primi, fără rezerve bănuitoare, inspirație și ajutor. În interiorul unui stat de drept democratic, identitatea culturală a minorităților trebuie ocrotită, sarcină care i s-a încredințat aceluiași Minister.

Cînd în fruntea Ministerului a fost numit unul dintre cei mai notorii disidenți, personalitate și cărei prestație intelectuală era o cheuză, n-am fi trebuit să s-a gîndit cineva să-i atribuie numai un rol decorativ și doar pentru alina timp cit se va integra

ascultător în echipa guvernamentală. De aceea, nu ne-a surprins menținerea sa, după alegeri, în aceeași funcție. A trecut, cu energie exemplară, la aplicarea programului de reforme, primind trei sferturi din personalul instituției. A manifestat, în toate aparițiile sale publice, cea sinceritate de care avem nevoie de două generații. A dovedit, între oameni pasionați, încăpăținați și interesați, o rară înclinare spre obiectivitate și chiar o prudentă de om de stat. A muncit pînă la istovire, pînă la marginea bolii, ceea ce este, aici și acum, cea mai rară însușire a unui ministru. Fîndcă s-ar zice că nimeni nu-și mai aduce aminte că acest cuvînt înseamnă în latinăste slujitor.

I s-a reproșat că n-a fost în stare, cu un buget minim, să satisfacă exigențe nesfîrșit mai mari și mai vociferant exprimate decît în trecut. Comparăția cu Malraux îl onorează, firește, dar să nu se uite că Malraux era ministrul generalului de Gaulle.

Postii disidenți posedă un spirit critic și neconformist care-i face incoizi și, cu cîteva excepții, nepotriviti pentru a governa. De aceea, colaboratorii cei mai eficienți ai unei dicituri sînt, chiar pentru funcțiile tehnice de administrație, tranșuglii regimului precedent pe care se acceptă să-i încorporeze în acțiunea sa. Oricum, nu sînt sigur că perioada de tranziție pe care o străbatem, fără a ști cîtă vreme, ar fi putut fi una de afirmare puternică a culturii. Formalismul moștenit e un motiv, altul este eferveșcența politică atît de generală încît ajungi să te întrebî dacă, pînă acum, cultura nu era o compensație pentru imposibilitatea participării la treburile publice.

În ultima vreme, o campanie inverșunată a adunat împotriva ministrului un dosar voluminos de insulte și acuzații. El, contra cărui se coalescă cele mai diverse resentimente, a devenit unul din cei mai înjurăți oameni din Tîra Românească. Zi de zi, opinia publică e alarmată și întîrșită de o presă fără scrupule. Crescînd, acasă la grîmadă de gunoii sporește necontenit datorita acestei țări față de muzica și de intențiile lui Andrei Pleșu.

GABRIEL LIICEANU

● Cine apără cultura?

Ce importanță are dacă ministrul culturii este un mare om de cultură? Să ne unim glasurile și să apărăm cultura de Andrei Pleșu, ministrul culturii. Pentru că de el, tocmai, trebuie apărata cultura. Și cine apără cultura de un mare om de cultură care, intimplător, este ministrul culturii? Cine are sufletul încercănat de grija culturii? Sufletul încercănat de grija culturii și chemat să o opere de ministrul culturii, numit Andrei Pleșu, îl are: Arthur Barbu. Și îl are: Eugen Moș. Și îl are: Vasile Vulpescu. Și îl are: Romulus Nicolaescu. Și îl are: Sergiu Silvestri. Și alții la fel.

Cine au fost toți aceștia? Au fost ceea ce toată lumea știe că au fost. Cine sînt toți aceștia? Deocamdată, ei nu sînt decît atît: cei ce apără cultura de ministrul culturii, Andrei Pleșu.

SORIN MĂRCULESCU

● Te aduni cu cine te asemeni

Rareori am asistat la un spectacol mai instructiv decît acela al Senatului României cîntîndu-i nod în papură d-lui Andrei Pleșu. Spun asta nu pentru că ar fi prima oară cînd onorabila mulțime s-ar fi consacrat examinării papurei, ci pentru că de astă dată și chiar, mai neplăcut, în absența (motivată) a celui vizat (dar, recunoscut, slab reprezentat), diferența de esență dintre mentalul colectivizat al unei adunări alcătuite prin excelență din personalități nedefinite și personalitatea pregnantă și inconfundabilă a scriitorului Andrei Pleșu, care ono-

rează de peste un an portofoliul unei culturi conștătoare, a legat atît de viguros în evidență, încît m-am fi mirat dacă ciocnirea n-ar fi avut loc. Parlamentul României s-a specializat de altfel în asemenea gafe contra valorii, prin care nimeniul local ține parca să-și întregască dimensiunile. Izbușnirea împotriva Timișoarei, printre altele, i-a pătat definitiv obrazul. Acum, obiectul este scriitorul și ministrul Andrei Pleșu. Care e, de fapt, explicația? Începînd de la capul sîu, vîltorul, sper, ex-academician Alexandru Bîrlădeanu, o cascadă de mediocrități odorizează sala Omnia. Nici unul dintre membrii celor două camere ale Parlamentului nu a fost ales pentru meritele sale anume, ci în virtutea prezenței, mai mult sau mai puțin obediente, pe o listă de partid. Pe cînd domnul Andrei Pleșu, vrem nu vrem, a fost numit ministru, și încă

CALUL TROIL

HORIA BERNEA

● Ce ne-a mai rămas intact

Ceea ce caracterizează „internaționala mediocrității” este, ca în orice organizație formată pe „baze genetice”, formidabila coeziune și unitate de acțiune, calitate ce depășește problemele de vîrstă, sex, clasă socială, rasă, frontieră etc. Nu includ aici pregătirea intelectuală și convingerile religioase, pentru că în astfel de acțiuni lipsa acestor „opțiuni” este necesară (mă refer la acțiunile ramurii românești a „internaționalii complexității”).

Lășind la o parte factorul politic și securistic, desigur ce poate fi vorba în această enormă risipă de energii și stratagemă primitivă de pare a marca, din ce în ce mai pregnant, campania pusă în mișcare împotriva lui Andrei Pleșu? Tot ce poate fi mai joasă și mai murdar și folosit la denigrarea lui, la împiedicarea acțiunilor dificile și timide ce le poate angaja în chip de ministru al culturii în acest moment istoric (după de cadre competente, baza morală și economică, mitocania ce a stîne în grade și proporții diferite pe fiecare octăleu al patriei noastre, pe fiecare dintre noi!).

Vorbesc despre Andrei Pleșu pentru că a devenit „un car”. Vorbesc despre el pentru că îl cunosc suficient de bine și-l apreciez mult. Vorbesc despre el pentru că denigrarea lui are și un caracter exemplar-simbolic pentru ce se petrece sub ochii noștri după decembrie 1989.

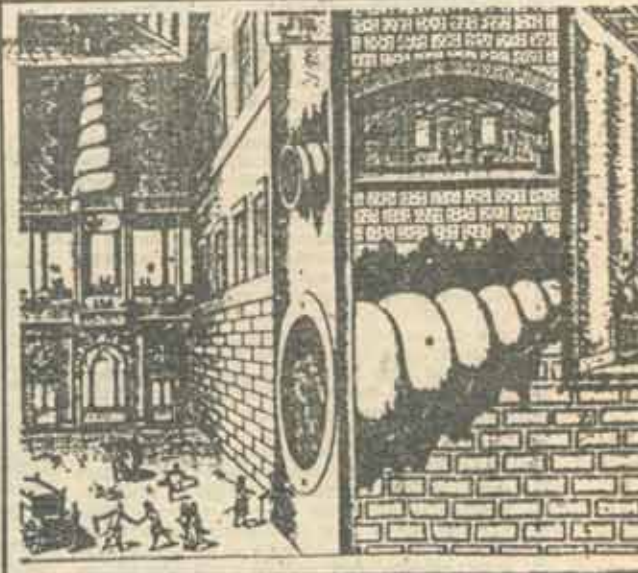
Îmi dau seama că nu as fi avut despre ce scrie decît Andrei Pleșu nu era ministrul al culturii, dacă în locul lui era un bălăos încuț și fără frică de Dumnezeu; atunci lucrurile ar fi fost plătite în „normalitatea” bolnavă a ultimelor decenii.

Deci întregul scandal își are originea în faptul că avem ministrul al culturii pe unul dintre cei mai talentați, inteligenți și plini de har oameni ai culturii noastre actuale, că nu prea are pereche printre ceilalți ministri ai culturii din Europa, că există deci o discrepanță mult prea mare între el și „ceea ce ne-ar trebui nouă” (D). Într-un cuvînt nu se potrivește cu chipul posomort și schimonosit al populației noastre, chip obținut după programul comunist de exterminare națională și umănă ce furează de peste patru decenii și încearcă să supraviețuiască prin orice mijloc.

Ce ne poate scoate dintr-un asemenea maream? Ajutorul lui Dumnezeu bineînțeles, și efortul nostru de a face ceva, gesturi restauratoare, suferința pușinelor lucruri ce-au mai rămas „intacte” în jur, apoi o justiție „adevărată”, o justiție care să-și facă onest datoria. În acest fel programul de străvîre națională, de confuzie sau guvernare a valorilor ar deveni nupu-

trios, haosul s-ar micșora și lumea ar putea începe să vadă mai clar, să priceapă, ceea ce ar fi, bineînțeles, în defavoarea gloriei de slujite direct sau indirect răul. Andrei Pleșu ar putea lucra, și-ar putea găsi un pic de liniște, ar fi mai puțin umilit și batjocorit pe nedrept (cuvîntul „nedrept” nu are sens, batjocorirea nu are niciodată justificare, e nedreaptă întotdeauna).

Păcat că un popor chinat și obligat cu degradările cele mai diverse nu e lăsat, nici acum, să-și înțeleagă istoria, să știe că există bine și rău, că există noblețe, că există oameni curți, că există caractere, că lumea nu-i compusă numai din ticăloși etc., etc. Ceea ce se întîmplă cu Andrei Pleșu a depășit un prag după care nu mai putem sta indiferenți și paralizați în fața imposturii celei mai grosiere și a „cuvîntelor care demolează”. Dacă „Timișoara e rușinea țării”, dacă „Andrei Pleșu e un borfaș” nu mai putem accepta nimic, nu mai putem crede că simțul dreptății și remușcările simț al mîsurii ce ne caracterizează pe vremuri, mai sînt active.

Grovră de ATHANASIU KIRCHER

P.S. Tatăl meu, mort de curînd, avea o vorbă ce o repedea deseori, vorbă în care nu prea credea, din pricina firii sale excesiv de optimiste: „În România nu există decît două ipostaze ale existenței umane: lichea ori cine bătu...”. Sînt sigur că vorba a legii din experiența unui disperat, că nu poate fi adevărată, că va fi infirmată de realitatea ce o trăim. Această realitate depinde mai mult decît oricînd de noi înșine, condiția fiind acțiunea fără patimă, munca, rugăciunea, dragostea și... măcar toleranța!

februarie 1991

În două formule guvernamentale succesive, exclusiv în virtutea meritelor și angajării culturale proprii. A făcut opoziție anticomunistă, a scris cărți fundamentale, dintre care una, *Mîna morală*, a marșat cu o piatră albă și cariera mea de editor, e o personalitate strălucită din toate punctele de vedere, cultivă o poziție (ce să spun o opoziție h) de perfect echilibru și de infinită urbanitate răbdătoare și are opinii proprii pe care și le apără și care sînt neapărat din sîrte multe înșinătăi atotprezente. Destule motive pentru a fi alacat de un dubios, din punctul de vedere al codului penal, vîltor volevodato-milicienesc, de un cineast cu popularitate comunisto-patriardă clădită pe nervul kitch al unui public needucat și, mult mai trist, de un scriitor mai nou xenofob și anti-european care, dacă ar fi rămas la erudiția sa filologică, ar fi fost și azi (AZI?) respectabil, așa însă a devenit, alături de ceilalți atacanți și de mulți alți colegi de divan, persoanei și propriei și excelentei versiuni româ-

nești a lui Ubu. Pentru domnul Romulus Vulpescu s-ar putea să-mi pară sincer rău, pentru călăuși, la fel de sincer, nu, dar cenugul comun căruia toți i se supun cu egală grabă îl încondeiază sidoma pe toți. Cînd te lansezi în phynanse fără să ai habar de finanțe riști să te plezi și spiritului pbuesc (întrupat providențial) chiar în fruntea Senatului. Dar te aduni cu cine le asemeni. Așa încît, domnul Andrei Pleșu poate privi cu seninătate mișcarea browniană a mediocrității coalițată împotriva sa. O cabală a bigoților a cunoscut și Molière cînd și-a lansat piesa despre impostorul Tartuffe. Asistăm acum la o cabală a mediocrității împotriva unui om care se reprezintă perfect și ne-ar putea reprezenta și pe oricare dintre noi, cu condiția să-i înțelegem slujirea. Cine nu poate sau nu vrea, are altă soluție, în termenii ubuesți ai d-lui Romulus Vulpescu, decît descreierarea. Ca să vorbim numai de ceea ce se vede. În rest, vînt de „Cîntarea României” în Senat. 2 februarie 1991

VICTOR

● Un al rușin calomniat print al

Recent, Academia o serie de academi continuînd o tradiție unora personalități mai înfrî să moară conferi titluri acad în 31 ianuarie, do un precedente cu o hat Drăgănescu și fără nici una (Alc — ambii dispuși de munte în Grădile conferenș înaltul (Eugen Barbu îl are rele poet și malar dantul decenii cu

că va fi întemnită resent de vîzul gloriei ale culturii titlul academic ant Eminescu și C și Notca fac parte categoric. Se pare că tru ce mai înfrî persecuții valorilor bla după aceea să luni în urmă, cel i su fost împușcat. su, călăii să vererată la mormintele tati luptători pent calomniati. În tot cedent, într-o mu Acest ritual tragic xal apetit autodev de a-și desemna e persoana lui Andre Actualul Senat e între în lat au jenitoare o etia Senatului cel mai de drept comun. l și televiziunii a fă ță în care mai tru ror primă calitate: caz talentul oca într-un mod înca ministru al culturii Dl. Vasile M accident de elec xat trei copii erd dignare pentru i care a trecut, n-a dedicată monumentul o asemenea carte. interzis ulterior d turii și pentru fa încriminat nu s-a rea de la 1 Decemb Vajnicul apărăto pare a nu gî că alipite țării în 19 moduli cel mai d sprijinul nostru m ci Basarabia. Căc

AN AL HULEI

BÂRSAN

eriat

ză un culturii

România consacra
temi post-mortem,
trădite a omagie
care nu trebuie
ntru a li se putea
nice. In sedinta
nonnenciatului —
peră ilizibilă (Mi-
na vicepresedinte
andru Birlădeanu)
xul impozituri co-
lu Akademos,
lu lut loq Barbu
de mult... Ma-
dian trăise obce-
asama permanentă

urechea spionind

Este poate între
dintre marile
sănești su primit
a și cite postum?
giale, Brâncuși
din ultima ca-
in destulul nos-
nosotim sau a-
naastre și de-a
omagiem. Cu 13
buni dintre noi
ntru ca, mai tr-
lacrimă îndure-
le. Cel mai devo-
libertate au fost
amul anului pre-
eră scandalosă,
de acest paradox
ter e pe punctul
tău victimă, în
Pleșu.

România riscă să
blat și-a arătat în-
ca, în anul
ărut nici o carte
1988 (ca și cum
li fost scriși și
Ministerul Cul-
turală ministerul
plicită în serba-
entorid unui
te care a lă-
gi-a arătat în-
ca, în anul
ărut nici o carte
1988 (ca și cum
li fost scriși și
Ministerul Cul-
turală ministerul
plicită în serba-

este perfect încadrată în statul român și este pe zi ce trece mai românească, Basarabia este anexată de cel mai retrograd imperiu și este pe zi ce trece mai puțin românească. Urgența momentului nu este crearea unei istorii colective pe tema Transilvaniei, ci ajutorarea Basarabiei, în primul rând denunțarea pactului Molotov-Ribbentrop și afirmarea răspicată a drepturilor noastre asupra acestei provincii, situată la 200 km de București și la 2500 km de Moscova. Dar un Senat prezidat de un comunist instalat la ospățul puterii de haionctele sovietice se arată incapabil de a da glas adevăratelor interese ale națiunii.

Di. Vasile Moșe se vrea totodată un spărtor al cărții, dar pare a nu ști că în Cartea Cărților e scrisă o poruncă simplă și ineluctabilă: „Să nu ucizi”. Iar cel ce nu-și poate pune ordine în propria sa viață, cu greu va putea pune ordine în viața unui popor.

Alt actor care nu a pierdut ocazia de a se acoperi de ridicul a fost Romulus Vulpesco. Remarcabil poet și versificator, remarcabil totodată ca traducător, editor și bibliofil, Romulus Vulpesco riscă să devină interesant nu atât pentru exegeții fenomenului literar, ci pentru cei ce studiază patologia puterii. Împreună cu Răzvan Theodorescu, el reprezintă unul dintre cazurile cele mai șocante de rinocerizare a unor personaje pînă mai ieri absolut respectabile sub aspect cultural.

Cu un aer sfâtos-familiar, eventual potrivit unei sesături sătești, dar cu totul impropriu unei ședințe de Senat, Romulus Vulpesco a deblat, fie dintr-o regretabilă obnubilare a puterii de judecată, fie din rea credință, o serie de acuzații, suspiciuni și reproșuri, adresate ministrului culturii în legătură cu expoziția Brâncuși, organizată, scum cîteva luni, în America. Postul mare a nu ști că există permanent un mare număr de expoziții itinerante, mult mai bogate în exponate decît

expoziția Brâncuși — de la inventarul funerar al lui Tutankhamon la operele artistilor contemporani — organizate de instituții de absolută onorabilitate în condiții de maximă siguranță. Tributarul unei imagini a Americii dobîndite probabil din filmele cu gangsteri, ca și, deopotrivă, concepției ceaspiștice a unui Occident a cărui principala obsesie este de a fura poporul român, Romulus Vulpesco dezvoltă, în context, o teorie a drobului de sare care adaugă spalmele noastre politice, economice și sociale spaime ca imperiașigii ni l-au furat pe Brâncuși. Iar asemenea spalme, care pun la joc elemente iraționale — afecte, complexe, frustrări — cu greu mai pot fi eliminate în urma vreunui discurs rațional ulterior.

Concluzia cea mai dureroasă — care se desprinde din derularea unor asemenea scene este că principalele instituții ale Puterii par să se ghideze încă după principii ceaspiștice conform cărora „dacă ceva funcționează bine, trebuie distrus”. E evident că țara e confruntată cu probleme grave, atât morale (de exemplu stabilirea responsabilității pentru actele de cruzime din decembrie 1989 și iunie 1990) cît și economice. Industria, agricultura, transporturile sînt într-o stare dezastruoasă; cultura e singurul domeniu în care s-au făcut progrese evidente. Așadar, aici trebuie lovit. Istoria mă va răbuna”, a spus Ceaușescu cu puțin înaintea execuției. Și îl răbună — cu ajutorul senatorilor — și, desigur, cu ajutorul altor oameni de bine.

Îmi amintesc că, în urmă cu cîtiva ani, Andrei Pleșu era extrem de preocupat de problema răului: de ce există rău în lume? de ce suferă dreptii? care e finalitatea acestei suferințe? Depistase, cu acce eruditie care m-a nimit întotdeauna, 14 definiții ale răului. Studia un enorm tratat dedicat Cărții lui Iov și proiecta un „Seminar Iov”. Nu știu ce s-a ales din aceste proiecte. Știu doar că, îmbogățit cu experiența amară a acestui an, Andrei Pleșu are șanse mai mari de a scrie demult-plănuitul studiu pe marginea problemei răului.

CĂTĂLINA BUZOIANU

Povara corectitudinii

Naoul moral în care ne prăbușim vertiginos amestec de-a vakna valori și non-valori, atîni și cutre, martiri și profitori.

Oportunișmul cel mai nerușinat, carierismul fără scrupule, linguiseria cea mai joasă animă o dezgustătoare egoismă, iar consecințele sînt catastrofale.

Ne lîmțăm să descurcăm țțele de loc încurcate ale evenimentelor din lună, fără să băgăm de seamă că mine-riada continuă, în forme — desigur — mai sofisticate dar tot atît de periculoase.

Totul cel care au avut curajul sau naivitatea de a lus în serios democrația și de a-și apune și impune punctul de vedere, sînt — sistematic — anihilați, de fapt căsăpiti, într-un tir încercuat al gazetelor mai mult, mai puțin sau deloc independente.

Orice individ, pus pe căpătufală, care a invitat la școala calomniei rit de bine se plătește defăimarea, denuga-rea, demnarea unei personalități reale, se respode, invitat pară, la ospățul vinetului.

Cel mai vizat sînt oamenii care au avut curajul să se opună și înainte, cei care prin statutul lor exemplar sînt excepțilii unei reguli generale în care șmecheria destinată și crima fizică sau morală, nu numai că nu se exclud, ci sînt complementare.

Știnez puțin oameni într-o viață de om, dar unul dintre ei este Andrei Pleșu. Îl știuez nu pentru că este acum ministru al culturii. Am avut și voi avea încredere în el totdeauna, pentru că nu m-a dezamăgit niciodată. Am curajul să spun (și am mai afirmat acest lucru) că dacă toate ministerele ar fi fost atit de bine reorganizate, cu oameni atit de competenți cum sînt acei cîtiva care-l reprezintă pe Andrei Pleșu (desigur, nu mă refer la concesile, puține la număr, pe care, probabil a fost nevoi: să le facă),

RADU POPA

Andrei Pleșu și cîinii din Giurgiu

Am încercat cîndva să mă lămuresc asupra rădăcinilor poveștii cu „cîinii din Giurgiu” și — cum toate au explicații mai mult sau mai puțin evidente — am aflat că numărul neobișnuit de mare și feroace întru lătrai al cîinilor giurgiuveni se leagă de turlmele de oi aduse acolo în secolele trecute spre a fi vindute la turci și de faptul că dulăii și jăvrele care le-au împins pe șleauri riscu să rămînă sau chiar au rămas fără rosturi și ciolane. Cam la fel se petrec lucrurile acum și în sfera culturii noastre, cei care au împins-o pînă la marginea rîpei pomîndu-se pe lătrai și făcînd a-ceașta cu atit mai tare cu cit au fost mai argincioși pe drumul din ultimele decenii.

În primele zile de Innoare a fost doar sentimentul tonic și bucuria firească de a ști că unul dintre cei mai reprezentativi oameni de cultură și generației '70-'80 a preluat răspunderea în locul de unde, timp de aproape o jumătate de veac, au pornit inițiativa și poruncile degradării și distrugerii culturii românești. Era ca o speranță pe un timp de ruine și părea a fi o pîrtică din transformările radicale pe care le-am asteptat îndelung și în care credeam atunci, în urmă cu aproape 14 luni.

N-a trecut mult și semnele de întrebare au început să se adune, proiectîndu-l pe noul ministru al culturii în postura participantului mai mult sau mai puțin eretic la un ceremonial lumesco care nu-l reprezenta, dar a cărui abandonare comodă și egoistă ar fi compromis inițiativa de debut și totodată ar fi lăsat cale liberă unora mult mai puțin chemați și mai ales lipsiți de garanția bunei credințe. De pe la începutul verii a devenit evident; că cei care la sfîrșit

foști CCES în 1974 — în acei ani de ofensivă necruțătoare împotriva culturii noastre — la indicația genului de atunci al națiunii, în decența ni se pare și faptul că actualul nemulțumit a jucat un rol deloc negliabil în pregătirea și aplicarea respectivelor măsuri. A fost vorba atunci de crearea unui sistem global de așa-zisă protecție a patrimoniului, dublat de vajnici reprezentanți ai Ministerului de Interne, sistem care l-a dus pe securisti prin casele oamenilor ca să le controleze agoniseala, a legiferat abuzuri dar a lăsat după trei ani de zbeliști și la discreția buldozerelor monumentele noastre istorice.

Încercarea de a se reveni la forme logice și tradiționale în domeniu pare a nemulțumi în atit de mare măsură înct, pentru ca pledoaria să pară convingătoare, nu se exită în fața cursului la fală. Se afirmă că „ineficiența și incompetența”, direcție a monumentelor, rechemată la viață în vara trecută, ar fi „restituit la buget peste 50 de milioane din fondurile de restaurare pe care nu l-a putut cheita”, cînd în realitate aceste fonduri au însumat cu totul doar oca 14 milioane, din care s-au returnat cam 2 milioane, nu atit pentru că nu s-ar fi putut folosi ci datorită faptului că alocarea lor s-a produs abia în ultimele săptămîni ale anului, cînd banca s refuzat operațiile necesare. Iar dacă au fost multe pierdici în anul încheiat, atunci nu este lipsit de interes să menționăm că destule au provenit de la chiar cei care cîinează acum neîmplinirile.

Tonul scrisorii, un fel de amestec între semi-respect și semi-slugărnicie atenuate amîndouă de un sbia mascat orgoliu de catedră de la care se dau sfaturi, indispune și lîță. Nu știu dacă țara este destul de bogată pentru a finanța direct de la buget integral toate variabilele activități culturale: susținerea editurilor, acoperirea pierderilor de la teatre și din cinematografie, muzeele, monumentele, creația artistică și atitca altele. Mai probabil că nu. Fondurile se cer împărțite, fiecare își cunoaște cel mai bine nevoile din domeniul său, a transforma insatisfacțiile în acuzații de „ceaspișm cultu-

... voi reintra în București de ziua păcălelilor... Știu de pe acum că o voi face cu bucuria /.../ de a mai risca mărunta isprăvi cărturărești în singurul loc din lume în care le simt rostul.

Heidelberg, 1983

Destinul alege din seria experiențelor noastre de viață pe acelea care au șansa de a deveni experiențe de cunoaștere: negativitatea lui e trezitoare, transfigurătoare, „metanoietică” /.../ Cîmpa destinului nu se uită și locul destinului nu se părăsește. Căci cîmpa aceea singură îndreptățește întreaga ta ființă și numai în locul acela ești bine plasat. A fi bine plasat înseamnă a sta sub tirul aspru al destinului: nu-mai cine stă în mijlocul țintei vede „față către față” blinda încruntătură a trăgătorului...

București, 1987
ANDREI PLEȘU

tu l lui decembrie 1989 a pus umărul” echivalează cu o lovitură sub centură, din cele multe care vizează la prezent Ministerul Culturii.

Și pentru că tot am vorbit despre fonduri, nu pot trece peste o notiță insidiosă din „România liberă” care de publicității oferta de „circa 6 milioane de lei necesari lucrărilor de restaurare” de la Coloana Infinitului din Tîrgu Jiu, încriminînd din nou Ministerul Culturii și Direcția Monumentelor pentru lipsa de promptitudine în acceptarea ei. Ceea ce nu spune respectiva notiță este că oferta a fost lipsită de garanțiile tehnice necesare și firești, că mai există și alte oferte care toate sînt în atenția comisiei monumentelor, că s-au emis comenzi pentru studii preliminare și că bugetul pentru acest an este încă nesigur. Nu informează nota din 2 februarie nici asupra faptului că instituția „privatizată” amatoare în încheierea contractului de „cca 6 milioane” îl are ca vicepreședinte pe chiar autorul scrisorii deschise care deplînge „ceaspișm” de la Ministe- rui Culturii.

[Continuare în pag. 12]

atului lui decembrie 1989 a pus umărul” echivalează cu o lovitură sub centură, din cele multe care vizează la prezent Ministerul Culturii.

Și pentru că tot am vorbit despre fonduri, nu pot trece peste o notiță insidiosă din „România liberă” care de publicității oferta de „circa 6 milioane de lei necesari lucrărilor de restaurare” de la Coloana Infinitului din Tîrgu Jiu, încriminînd din nou Ministerul Culturii și Direcția Monumentelor pentru lipsa de promptitudine în acceptarea ei. Ceea ce nu spune respectiva notiță este că oferta a fost lipsită de garanțiile tehnice necesare și firești, că mai există și alte oferte care toate sînt în atenția comisiei monumentelor, că s-au emis comenzi pentru studii preliminare și că bugetul pentru acest an este încă nesigur. Nu informează nota din 2 februarie nici asupra faptului că instituția „privatizată” amatoare în încheierea contractului de „cca 6 milioane” îl are ca vicepreședinte pe chiar autorul scrisorii deschise care deplînge „ceaspișm” de la Ministe- rui Culturii.

Noi nu credem că suntem mai valoroși decât generația

1 – Dialogul – un mijloc prin care putem fi împreună ● 2 – Un spațiu pentru astfel de discuții ● 3 – În Parlament, alături de oameni care au făcut burtă și chelie ● 4 – „Oameni buni, asta suntem noi” ● 5 – De ce tineretul român a trebuit să dea eroi inermi? ● 6 – La noi, tineretul este o categorie periculoasă prin definiție ● 7 – Cum un partid de generație devine un partid normal ● 8 – Cu fondurile partidului în punga de plastic ● 9 – Criticind guvernul ● 10 – Există în om o stare de superioritate față de politică ● 11 – Specificul unei politici de generație ● 12 – Unde este o mică fisură, trebuie să pătrundem ● 13 – Avantajul dictaturii „noi” față de dictatura „tare” ●

1 GABRIEL ANDREESCU: Aș dori să-l informăm pe prietenii noștri despre alcătuirea grupului nostru și despre scopurile noastre. Grupul pentru Dialog Social s-a format la sfârșitul anului 1989, imediat după revoluție, cupunându-se în principal din disidenți și din intelectuali de prestigiu care nu au acceptat nici un compromis cu regimul comunist. Datorită acestui statut, în condițiile unei societăți supuse unei presiuni continue și unei colaboraționism aproape integral, Grupul pentru Dialog Social s-a bucurat imediat de un mare prestigiu, reunind, în definitiv, tocmai pe cei care exprimaseră așteptările revoluției. În momentul formării, acest grup care cuprindea 32 de persoane își propunea să fie, în primul rând, o instanță critică, un reper moral într-o societate care părea că are nevoie de așa ceva. În al doilea rând, Grupul își propunea să participe la formarea societății civile. El s-a numit Grup pentru Dialog Social pentru că dialogul este un mijloc fundamental prin care diferitele grupuri sociale pot fi împreună, într-o uriașă operă de reconstrucție a societății. Inițial, Grupul pentru Dialog Social nu și-a imaginat că prezența lui în societate va fi atât de pregnantă. Surpriza a fost că, imediat după instalarea în această clădire, Grupul a intrat în relație cu o multitudine de reprezentanți ai unor organizații internaționale și naționale, cu foarte mulți oameni, reprezentând în primul rând intelectualitatea Bucureștiului, dar și cu alte grupuri sociale care așteptau un sprijin sau ofereau propriul lor sprijin. A existat o adevărată presiune socială și, tocmai de aceea, Grupul a reușit să contribuie realmente la formarea societății civile, implicându-se în formarea primelor sindicate independente, a unor grupuri analoge din țară, dar și prin coroborarea altor inițiativă independente de a noastră. Prin revista „22”, Grupul a reușit să fie, o lungă perioadă de timp, un lider de opinie. Într-o perioadă politică extrem de complicată și de importantă, comunicatele Grupului erau așteptate și urmărite cu multă atenție, practic, de către toate forțele politice din țară. Astăzi și pentru că, în mod continuu, a existat o presiune politică, înțelegând prin această necesitate că Grupul să răspundă unor solicitări, de a părea și de a fi o prezență politică. În primăvară, când am primit vizita unor prieteni maghiari, ni s-a prevăzut deja că o să funcționăm asemenea K.O.R.-ului polonez și că o să devenim, probabil, un partid politic. Lucru care, repet, ni s-a cerut aproape continuu. Nu s-a întâmplat așa și majoritatea membrilor acestui grup consideră că este bine că nu s-a întâmplat. Ar trebui adăugat că, în viul politic după revoluție, partidele politice formate au urmărit, în primul rând, reluarea tradițiilor întrerupte acum 45 de ani.

2 Numai că societatea românească avea nevoie de o mișcare politică modernă, asemenea FIDESZ-ului, care să fie adaptată unei noi realități. Tocmai din această cauză G.D.S. s-a implicat în formarea Alianței Civice, gândită ca o mișcare civică, de fapt, ca o modalitate politică de reprezentare a societății civile. Cum între timp, în orașe ca Timișoara, Brașov, Cluj, București, se creaseră structuri ale societății civile, au fost necesare câteva luni de pregătire a Alianței, pentru a realiza contacte între aceste structuri deja existente; dar pregătirea Alianței a mai însemnat și inițierea acestor structuri în zone ale țării unde nu se formaseră. Alianța Civică este concepută ca o structură de reprezentare și ca un mijloc de formare a societății civile românești, dar, de această dată, la un nivel național, printr-o mișcare populară și cărui dimensiune Grupul pentru Dialog Social nu putea să o realizeze. Deși a necesitat o lungă pregătire, Alianța Civică a apărut ca o explicație, la șapte zile după anunțarea oficială a înființării ei, pregătind uriașele mișcări din București, Timișoara, Brașov – a vorba de acele mișcări de la 15 noiembrie, care au arătat clar că Alianța Civică era foarte așteptată, era o necesitate a societății românești, ca unică și ultimă soluție de a opti tendința spre autoritarism a puterii. Dar, evident, o organizație politică puternică nu poate fi realizată în câteva săptămâni și nici în câteva luni de zile. Din acest punct de vedere, sînt convinși că vom profita de experiența dvs. Alianța Civică este într-o perioadă de structurare, de stabilizare, și

DIALOG IN DIALOG: Alianța Tinerilor Democrați din Ungaria (FIDESZ) în vizită la G.D.S.

afliă într-o perioadă în care necesitățile de conjunctură se adaugă motivațiilor de lungă durată. Repet, sper să profităm de experiența dvs. și așteptăm cu multă plăcere un dialog, cu atât mai mult cu cât ne aflăm în sediul unui grup care și-a oferit întotdeauna spațiul — exact acest spațiu — pentru discuții de acest gen.

3 ORBÁN VIKTOR: Să ne prezentăm mai întâi: Lőrinc Csaba, translator al FIDESZ-ului, Németh Zsolt, membru în Comisia parlamentară pentru drepturile omului și ale minorităților, unul dintre membrii fondatori ai FIDESZ-ului, Hegedus István, vicepreședintele al Comisiei parlamentare pentru politică externă, Mados Márton, membru al prezidiului național, iar eu sînt Orbán Viktor, de asemenea membru fondator și conducătorul Comisiei parlamentare.

noi am aflat, la un moment dat, că Grupul pentru Dialog Social a decis să nu se transforme în partid. Și noi am avut un astfel de moment, numai că noi am

decis să devenim partid. Iată istoria FIDESZ-ului, foarte pe scurt: s-a format la 31 martie '88, cu 37 de membri fondatori. Prima fază a fost lupta pentru supraviețuire — despre care nu vreau să vă povestesc, pentru că vă puteți închipui ce înseamnă să crezi o mișcare într-o dictatură. E greu să faci diferențieri între dictatură, stîm înăcă dictatura sub care sîți trăit voi a fost esențial mai dură, mai crîncenă, mai inumană decît dictatura sub care am trăit noi. Pentru noi, pentru organizația noastră, momentul decisiv a fost atunci cînd ne-am hotărît să participăm la alegeri. Erau primele alegeri libere din Ungaria. Atunci ne-am decis să devenim partid, păstrîndu-ne în continuare numele. Ne-am pregătit pentru alegeri făcînd campanie electorală și, ca rezultat, am creat un soi de unicat istoric: am intrat în Parlament. Caracterul de unicat constă în aceea că limita de vîrstă, pentru a fi membru al FIDESZ-ului, este de 25 de ani; prin urmare, cetățienii noștri a fost vîrstă, iar lumea nu prea mai văzuse pînă atunci un partid care să fie format pe astfel de criterii. De urmă, să ai curajul obraznic de a intra în Parlament și să te amesteci în treburile unor oameni care au făcut burtă și chelie a fost, de asemenea, neobișnuit. Dar noi ne-am asumat această obraznicie. Am auzit de mai multe ori formula „nedumerirea”: cum a fost posibil, în contrast cu experiența europeană de pînă acum, ca o organizație de tineret, creată într-un moment de transformare a societății, să se impună în politică, să fie în stare să se organizeze, căpătîndu-și locul în democrația abia instalată și chiar să-și spună cuvîntul în luarea deciziilor politice cele mai importante.

4 El bine, au fost trei motive rare ne-au adus reușita: mai întâi, un mod comun de a gândi că ocazional o politică care înseamnă idealuri, convingeri nu poate coexistea cu birocrăția. Al doilea motiv a fost acela

că am înțeles că un grup mic ca al nostru, dacă are mari aspirații politice, nu poate rezista fără o bază stabilă. De aceea, îndată după formarea noastră, ne-am creat organizații în toată țara, organizații care au început să funcționeze în mod profesionist. Al treilea motiv al reușitei a fost programul nostru. Am înțeles că încă cineva vrea să intre în Parlament, trebuie să prezinte alegătorilor săi un program. Să poată să spună: „Oameni buni, asta suntem noi. Oferim țării o alternativă care se deosebește de toate celelalte alternative în punctele culturale, culturale...”. Aș vrea să vă spun, într-o paranteză, că alegerea denumirii nu a fost întâmplătoare: este însumarea inițialelor de la Asociația Tinerilor Democrați — în maghiară — dar, în același timp, FIDESZ înseamnă, în latină, „încredere, fidelitate”. Care este locul politic al FIDESZ-ului în Ungaria de astăzi? Ca rezultat al alegerilor din martie 1990, s-a creat un sistem de instituții politice care pare stabil; în fața se află cele șase partide reprezentate în Parlament. Spre

fericirea noastră, în acest parlament nu a pătruns nici un partid extremist — atât extrema stîngă cit și extrema dreaptă a rămas pe dinafară. Prin sistemul de alegeri trebuia să obții 4%, ca să poți intra în Parlament. Or, nici partidele de extremă dreaptă, nici cele de extremă stîngă nu au obținut acest procent, deși au fost câteva momente cînd ne cuprinsese teama, comunistii ajunseseră la 3,36 sau așa ceva, deci aproape de 4, dar pînă la urmă nu au reușit. Din martie trecut pînă în luna ianuarie și acest an a apărut o schimbare pe echierul politic: deși sînt șase partide în Parlament, există doar trei partide serioase. Celelalte nu au șanse să devină mai puternice decît sînt în clipa de față. Voi nu trebuie să mă credeți pe cuvînt, dar așa e felul în care vîd eu situația. N-ar fi exclusă să confund dorințele mele cu evidența. Aceste partide sînt: Forumul Democrat Maghiar — care este coloana vertebrală a coaliției guvernamentale, ducînd mai departe tradiția scriitorilor populistii; Asociația Liberalilor Democratii — care provine din opoziția democratică împotriva regimului comunist început pe la mijlocul anilor '70; FIDESZ-ul — care, la alegerile locale din octombrie, s-a apropiat de primele două partide. Deci, practic, e vorba de aceeași importanță cu acestea. Spre exemplu, în al doilea și al treilea — ca mărime — oraș al țării, primarii sînt de la noi. Politica FIDESZ-ului, și în special politica externă, este o politică de deschidere; chiar în perioada de dinaintea alegerilor, deschiderea sora lume a fost o caracteristică. Am încercat să creștem relații peste tot, din America pînă în România; am trimis oamenii noștri pînă și în Nagorno-Karabakh. Noi am pornit cu o organizație care privește cu mare atenție spre lume. Una din principalele caracteristici ale Europei post-revoluționare trebuie să fie deschiderea, fără temeri, fără bănușii, fără suspiciuni. Sîntem acum în România, conform cu linia

politicii externe a FIDESZ-ului, ca să arătăm tuturor celor care sînt interesați ce este FIDESZ, cine sîntem noi, ce vreau și cum gîndim. Și, în plus, ne-am gîndit că fiecare țară poate să ofere o experiență utilă pentru cealaltă; eu, personal, sînt convins că în cele câteva zile cit vom sta aici, vom învăța multe lucruri care ne vor fi utile acasă. De aceea socotesc acest dialog foarte important.

5 PAVEL CÂMPEANU: L-aș asculta pe Orbán Viktor, cum se vede, cu atenție. Întrucît șansele mele de a adera la FIDESZ mi se par reduse, vreau să dau o mostră de cum poate fi văzut FIDESZ-ul din afară. Am avut privilegiul să particip, acum zece zile, la o dezbateri internațională pe care a organizat-o FIDESZ-ul, dezbateri salutate de doi președinți de stat — președintele Cehoslovaciei și președintele Ungariei. Tema a fost liberalismul și situația minorităților naționale și s-a bucurat de o participare foarte largă, din Est și din Vest. Dezbaterile mi s-a părut de un nivel considerabil, iar organizarea m-a impresionat. Cînd sînt la Budapesta și mă întîlnesc cu oamenii de la FIDESZ, am o strîngere de inimă: cine se interesează de problemele de tineret și vizitează Budapesta este invitat să viziteze fracțiunea parlamentară a FIDESZ-ului. Cine vizitează Bucureștiul și se interesează de problemele de tineret are, de obicei, în program și vizitarea cimitirului Tinerilor Eroilor. Am o strîngere de inimă întrebîndu-mă de ce tineretul român a trebuit să dea eroi inermi, în timp ce tineretul maghiar a dat deputați pe care Orbán Viktor, de pildă, îi reprezintă bine, și ca largime a concepției și ca temperament. Lucrul acesta nu mă interesează doar în legătură cu trecutul, ci și cu viitorul. Este o problemă de canalizare a forței tineretului generației. Simplificînd lucrurile, se poate spune că, în timp ce la noi, tînăra generație continuă să se sacrifice, încercînd să îmbunătățească prin prestanță din afară funcționarea institutiilor, tînăra generație din Ungaria încearcă să îmbunătățească funcționarea institutiilor integrîndu-li-se, făcînd parte din ele. Fracțiunea parlamentară a FIDESZ-ului numără peste 20 de membri și are o medie de vîrstă sub 30 de ani. Întrebarea este în ce măsură tranziția spre democrație poate fi obținută cu un cost social mai mare sau mai mic, plătit de noi în primul rînd de tînăra generație, și care ar putea fi atitudinea organizațiilor de tineret și, totodată, cum ar putea fi interpretate aceste deosebiri de destin și de strategie dintre două țări atât de apropiate.

6 MARIAN MUNTEANU: Este bine știut că tineretul a făcut revoluția. Dar, din nefericire, la noi tineretul — cel puțin aparent — s-a mărginit la a fi factorul care a lovit de moarte un sistem, după care însă a lăsat altora inițiativa politică. Ca structurare în societate, tineretul a fost reprezentat în special de organizațiile studențesti care s-au format imediat după revoluție. Există, în acest moment, în mai toate facultățile din țară, organizații care au reușit să se reunescă într-o confederație numită Liga Studentilor din România. Probabil că zîmbiți, probabil că vă aduceți aminte de câteva experiențe asemănătoare. Sînt aici cîteva reprezentanți ai acestei confederații, din Timișoara și din București, de la Institutul de Medicină și de la Universitate. Această confederație este formată din organizații studențesti structurate pe institute, în orașele București, Timișoara, Cluj, Iași, Constanța, Petrosani; mai sînt cîteva centre unde avem perspective de noi membri. Ceea ce diferențiază foarte mult situațiile, cea de la noi și cea din Ungaria, constă în faptul că aceste organizații studențesti au fost de la bun început și au rămas pînă în acest moment pe o poziție exclusiv civică. S-au mărginit la a acționa pentru un stat democratic, pentru respectarea drepturilor omului, pentru libertățile cetățenești. Inșă au intervenit în viața politică decît, indirect, indirect. Sigur că foarte multă lume — și poate pe bună dreptate — interpretează această poziție a organizațiilor noastre ca pe o lină. Dar această situație a noastră, exclusiv în planul civicului, se datorează unei situații social-politice care nu ne-a permis un alt tip de acțiune, cel puțin pînă în acest moment. Dar una din marile victorii ale acestei confederații este chiar faptul că există. La noi sistemul de manipulare a opiniei publice prin mass-media a fost

anterioară, sîntem, pur și simplu, mai norocoși

mai diabolic decât oriunde. S-a ajuns pînă la situația ca tinerii să fie considerați un fel de categorie periculoasă prin definiție. Au reușit să ducă anumite categorii de oameni pînă la convingerea că studenții sînt foarte periculoși pentru liniștea țării și a statului. Cred că acest punct ar trebui să fie depășit. Nu aflăm acum într-un moment în care putem începe din nou să însemnăm ceva mai mult pentru populația acestei țări. Speranța și convingerea mea sînt că aceste organizații studentești vor începe să influențeze hotărîtor, în sens democratic, societatea. Îndrăznesc să cred că se va ajunge chiar la o formă de reunire în jurul acestor organizații studentești și a altor categorii de tineri. De altfel, s-a văzut foarte limpede, la demonstrațiile noastre cel puțin la participat un număr urias de elevi dar și tineri muncitori. Noi am avut ocazia să aflăm foarte multe lucruri despre FIDESZ, chiar am avut onoare să fim, unul dintre noi, invitați la Congres în luna Iunie, anul trecut. Mărturisesc că am plecat de acolo mușcați de garpele invidiei, pentru că era aproape incredibil să vezi o organizație atât de tină, din toate punctele de vedere, care să poată exista alături de liniștea. N-am văzut nici un fel de priviri încrunțate, care să sugereze „FIDESZ! A veți grijă că se întimplă ceva acolo?”. Speranța mea este că în viitor se va putea spune și aici, la noi, despre Liga Studenților, cu foarte multă detașare, „Da, e Liga Studenților. Are un mic congres”. Noi am câștigat foarte mult din contactul cu FIDESZ-ul și sper să folosim această experiență.

Orbán Viktor

Németh Zsolt

Hegedüs István

creșcut numărul de voturi, de chiar 1,5 ori. Și la sate au crescut voturile, cam de două ori. Principala noastră bază de astăzi o constituie orașele mari de provincie. Acolo stăm mai bine decât toți adversarii noștri. În Ungaria sînt 19 județe, asta înseamnă 19 centre. În octombrie, pe listele de partid din cele 18 centre de județ, în afară de Budapesta, am învins în 11 centre. Într-un singur centru a câștigat Forumul Democratic, iar în 5 orașe au învins Liberei Democratii. Am avut listă comună cu Liberei Democratii. În celelalte orașe mari noi am primit cele mai multe voturi. Asta nu înseamnă că am și câștigat alegerile în toate orașele mari, însă nu au fost numai liste, ci și candidați individuali. Noi nu am avut candidați în fiecare circumscripție, făcînd o selecție foarte severă. Am avut o mare, foarte mare grijă să nu ne stricăm renumele susținînd niște ipocrișmenți. Adică, am preferat să avem mai puțin lei, decât mulți leputri. Deci așa s-a întimplat că nu am învins peste tot. În cele 11 orașe centre de județ, în care am învins, avem cîte un birou cu doi angajați ai partidului care fac organizarea în județul respectiv. Nu sînt filiale politice, ci filiale administrative. Avem 350-360 de grupuri teritoriale, peste tot în țară, care se organizează la nivelul de județ și pe urmă, la nivel național.

mentare din primăvară și altul pentru alegerile organelor locale. Și problemele țării erau diferite, nu numai caracterul alegerilor. Pentru martie, în principiu, programul s-ar putea rezuma astfel: independența națională (adică rușii să meargă acasă), ieșirea din Tratatul de la Varșovia, proprietatea privată, libertatea întreprinzătorilor, spăzirea constituțională a proprietății private, sistem multipartit, alegeri libere, democrație parlamentară și crearea unei politici oneste pentru minorități, alături de care privește minoritățile care trăiesc în Ungaria, cît și a celor care trăiesc în afara Ungariei. În cadrul acestei politici vizăm integrarea în Europa. Acesta a fost programul din martie, un program în esență liberal, european, care, pornind de la libertatea individului, încercă să crească societatea în care să se asigure maxima libertate a individului, alături politică și economică. Totodată, să crească sistemul care e capabil să funcționeze în așa fel, încît să ofere șanse egale cetățenilor. Cu alte cuvinte, sistemul este un partid liberal. Pentru alegerile locale din toamnă, a trebuit să facem un program total diferit. Ne era deja clar care sînt sarcinile care trebuie rezolvate din rîndurile opoziției. Vedeți, în martie, noi am pornit cu fervoare, deși nu aveam prea multe șanse nici atunci, dar numai partidele neserioase își permit să spună de la început „tot nu vom învinge”. Era foarte greu să-i facem pe alegători să creadă că avem șanse să câștigăm. În program trebuia arătat ce am face noi dacă am fi la cîrmă. Ce fel de țară și ce fel de metode am construi-o. Dar majoritatea cetățenilor nu a crezut că noi vom învinge, nu au vrut ca noi să guvernăm și atunci, din cei 304 de parlamentari, am ieșit cu 22 de deputați. Și atunci a trebuit să ne organizăm ca opoziție, iar în octombrie a trebuit să formulăm ce vrem noi să facem în opoziție, care sînt lucrurile pe care le solicităm de la guvern în politica generală, ce s-a greșit și ce ar fi trebuit să se facă altfel. Astfel am ajuns să elaborăm un program cu ce vom face pe plan local dacă vom învinge, iar pe cetățean trebuia să-l convingem că, pe plan local, putem învinge. Prin urmare, programul a avut două părți: critica activității de pînă atunci a guvernului (prima parte) și partea a doua - programe locale pentru diverse orașe, adică ce vom face noi, în mod concret, dacă vom învinge. Am fost crezuți și, într-adevăr, am învins. În ceea ce privește prima parte - critica politicilor guvernului - am formulat următoarele: insuficiența libertatei a presei, ritmul mult prea lent în privatizare prin introducerea unor bariere, în special cu privire la intrarea capitalului străin. De exemplu, în privatizarea unităților mici de comerț a fost exclusă prin lege prezența capitalului străin, ceea ce arată că în mintea celor din guvern există un fel de frică. Nouă nu ne e teamă de așa ceva. În principiu, acest pericol există, dar nu are nici o legătură cu realitatea. Dau un exemplu: în Austria, după ce su pierdut rușii de acolo și su început să construiască economia de piață, 75-78%, din avuția națională era pe mîini străine, iar astăzi a ajuns doar la 30%. Media în Europa este între 25-35%. De fapt, termenul exact nu este de străin, ci de societăți multinaționale. Acesta este un factor inevitabil al integrării în lume. În Ungaria, în clipa de față, doar 3 sau 4% din avuția națională se află în mîini străine, așa că teama asta e prematură. Cînd o să ajungem la 60-65%, o să propunem și noi anumite măsuri... În același timp, a trebuit să recunoaștem că nu există nici un semn în Ungaria că guvernul ar vrea să suspende democrația parlamentară. Opoziția este liberă în Ungaria, lupta parlamentară este onestă. După principii normative se acordă bani din bugetul de stat pentru greve, pentru sindicate. Deci, principala critică pe care am adus-o guvernului a fost aceea că nu are un program economic, că nu este sigur că poate rezolva situația economică. Sperăm că o să reușescă și că pînă la următoarele alegeri o să rămînă pe poziție, fiind capabil să realizeze o politică economică adecvată. Dacă este capabil, atunci noi credem că nu trebuie să schimbăm guvernul pînă la alegerile următoare. Dacă nu va fi așa, atunci îl vom schimba.

Ce ar fi deosebit la noi față de situația din România... Ar fi faptul că în noi există un sistem politic democratic. Noi nu sîntem în opoziție față de sistemul actual, ci sîntem în opoziție față de guvern și față de partidele de guvernămînt din parlament. Noi nu vrem să schimbăm sistemul. Noi vrem să întărim sistemul. După părerea noastră, există sisteme mai proaste decât acesta. Noi vrem să învingem partidele de guvernămînt, dar nu acum, ci la următoarele alegeri.

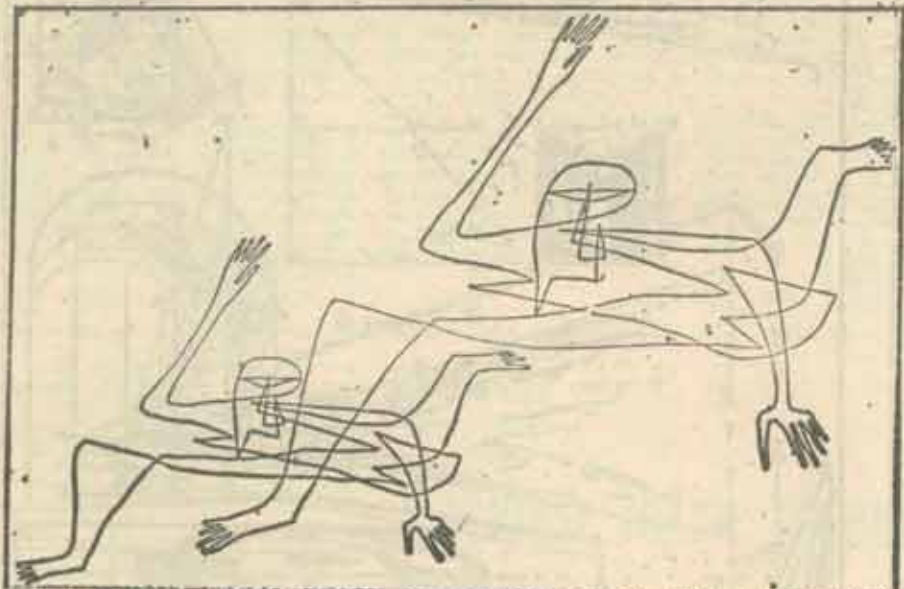
10 ANCA GROVEANU: Este evident că aveți o experiență organizatorică și politică incomparabil mai mare decât a noastră. Vreau să vă întreb: dacă v-ați afla în raport cu guvernul în putere în România în care ne aflăm noi - relații mai degrabă de ostilitate și de neîncredere - ai considera în continuare că soluția optimă ar fi aceea a participării directe la putere? Sau vi s-ar fi părut greșit?

NÉMETH ZSOLT: Greu de spus. Noi nu cunoaștem destul de bine situația din România ca să putem da un răspuns real, profund. Sîntem pentru prima oară în București, însă avem destule cunoștințe: Pavel Campeanu, Marian Munteanu, Mariana Celac și alții membri ai Grupului pentru Dialog Social. În urma discuțiilor cu aceștia, au putut emite totuși, o ipoteză. Dar, înainte de toate, să începe prinț-o aprofunde a situației actuale din România. Consider că cel mai mare pericol îl constituie exacerbarea violenței. Evenimentele din 13-15 Iunie ne-au îngrozit, în ciuda faptului că între timp a intervenit criza din Golf. Evenimentele recente din Lituania sînt comparabile. Ne-a îngrozit, de asemenea, agresiunea ziaristilor și încercările de intimidare. Ce să înțelegi din vizita prezidentului Hleacu în China care a dat mina cu Li Peng, atunci cînd știm ce s-a întimplat în Tien An Men? Noi spunem un „nu” categoric acestui tip de judecată care susține că evenimentele din China n-ar fi tulburat procesul de democratizare. Deci, atunci cînd într-o societate există agresiune și, în special, agresiune fizică, singura strategie valabilă rămîne cea a non-violenței. În istorie sînt deja exemple celebre cînd non-violența a reușit să învingă: Martin Luther King, Gandhi... M-ați mai întreb at de implicarea în politică, despre cum se poate transforma o mișcare în partid. Poți să vă spun că noi și astăzi ne aflăm într-o stare intermediară, între mișcare și partid. Modul nostru de gândire aici, în Europa Centrală, despre rolul partidului în politică, respectiv despre rolul politicului în viața omului, este total diferit de al celor din Europa occidentală. La noi, aceste planuri, pe de o parte, se suprapun, pe de altă parte, există în om o stare de superioritate față de partid, față de politică. Această trecere se poate face numai foarte prudent. Noi, tocmai de aceea, nu ne numim partid. Noi sîntem cunoscuți prinț-o acțiune, prin faptul că am luat parte la alegeri. Și am încercat tot timpul, pînă astăzi, să menținem caracterul de mișcare. Ce înseamnă caracterul de mișcare? Că există niște organisme locale, grupuri locale ale FIDESZ-ului. Dar ei nu există doar ca să lăpească afile, să meargă la ședințe politice și să asculte de un conducător. Încercăm să transformăm aceste grupuri în comunități. Un tip de comunități în care oamenii să se uite la filme, la video, să asculte conferințe, să facă petreceri, să meargă la concerte. FIDESZ-ul are o rețea - rețeaua Portocala, rețeaua cluburilor Portocala - care are o revistă politică și culturală. Aceasta are rolul de mediator între mișcare și partid: se asigură caracterul de comunitate.

7 CALIN ANASTASIU: Am vrea să știu dacă, după alegeri, ați făcut o analiză sociologică, să zicem, cu privire la componența electoratului care a votat pentru FIDESZ și în ce zone din țară ați avut mai mult succes. Am vrea să ne dați și cîteva detalii cu privire la organizarea în teritoriu, la finanțarea și la legăturile între centru și organizațiile locale.

ORBÁN VIKTOR: Voi răspunde foarte pe scurt. În Ungaria, anul trecut, au fost două alegeri: în martie pentru Parlament și în octombrie pentru organizațiile locale. Situația din martie a fost următoarea: am obținut nouă procente, ceea ce înseamnă 438 000 de alegători. După vîrstă, componența este următoarea: cei mai mulți alegători au fost între 18 și 35 de ani, tineri care nu au terminat facultatea; în primul rînd, muncitori calificați. La această categorie de vîrstă noi am învins, toate partidele au primit mai puțin decât noi. A mai fost un element foarte interesant: în Ungaria există un mit în jurul FIDESZ-ului, potrivit căruia cel în vîrstă susține organizația noastră. E o mitologie foarte utilă, dar care nu are, din nefericire, aproape nimic comun cu realitatea, fiindcă, după statistici, numai 4%

Și acum despre finanțarea FIDESZ-ului. În acest domeniu s-au schimbat cele mai multe lucruri. Înainte de alegerile libere, am purtat fondurile partidului în... burzurile noastre. Cel care avea un gust mai rafinat, le purta în pungă de plastic, iar cel care nu avea alt gust, le-a purtat în bălăstă. Cam așa erau „organizațiile financiare”. Înainte de alegeri însă, s-a dat

Desen de PAUL KLEE

dintre alegătorii noștri au fost peste 60 de ani. Noi însă nu dezmînțim legenda și este foarte probabil ca susținătorii noștri din această categorie să crească. La alegerile locale din octombrie s-au putut observa deja schimbări foarte importante. Dintre un partid de generație am început să devenim un partid „normal”. Pondereea alegătorilor de peste 35 de ani a crescut. De asemenea, o mare parte din intelectualitate a votat pentru noi. Nu inventez nimic, există statistici. Acest fapt a dat naștere unei dezbateri intense în organizația noastră, născîndu-se întrebarea dacă să ne menținem limita de vîrstă sau nu. Această dezbateră a rămas deschisă și astăzi. Din punct de vedere teritorial, am primit foarte multe voturi la Budapesta, dar am avut succes și în orașele mari de provincie; mai puțin populari, respectiv, mai puțin cunoscuți, am fost la sate. A fost foarte greu să-l înțelegem pe cel de la sate că există așa în octombrie, situația s-a schimbat. În Budapesta voturile s-au dublat. În orașele mari de provincie, am

o lege de finanțare a partidelor care participă în alegeri, lege destul de onestă, care oferă o sumă suficientă și prin care am finanțat campania noastră electorală. Legea de care am amintit stabilește ca partidele parlamentare să fie finanțate de la bugetul de stat. De aici avem bani - asta înseamnă 64 de milioane de forinți pe an, dar noi avem în cont o sută de milioane. Ne ocupăm și de întreprize, cerem ajutorul sponsorilor cînd organizăm ceva, ne ocupăm de reclama. Am vrea să primim bani și din afara țării, din Occident sperăm că da!

9 ANCA GROVEANU: Am dori să ne spuneți ceva despre programul electoral. Care ar fi esența acestui program prin care ați câștigat în alegeri?
ORBÁN VIKTOR: Pentru că au fost două alegeri, a trebuit să elaborăm un program anume pentru alegerile parla-

11 HEGEDÜS ISTVÁN: La începutul anului 1989 au existat destul de multe forțe politice imaginare, cu diferențieri ideologice accentuate. Și totuși, aceste partide - pe vremea aceea încă mișcări în formare - au reușit să se reunescă în aceea masă rotundă în care am luat și noi parte. Participanții

A consemnat RODICA PALADE

(Continuare în pag. 13)

CALUL TROIAN AL HULEI

DAN GRIGORE

• Partitura calomniei

...prin Frigul Speranțelor Noastre din această primă iarnă a legitimității post-electorale, ba chiar și prin frigul locuințelor noastre și prin beznă scrisorilor noastre, renăscute, întâi, din Cenusa Provizorie a Uitării și Necunoașterii colocoive, străbăte ca un fir roșu un eveniment televizat pe programul I la o oră de maximă audiență: aflăm de la o sedință din Parlament, în fine marea veste — s-a descoperit vinovatul, Marele Vinovat, autorul tuturor vinzărilor de țară, destabilizatoare, frententiste, antipatriotice și legionare. Din gura unor reprezentanți legitimați ai mișcării de amplă respirație „Festivalul Secretelor Naționaliste al cărului Ion-Vidu-De-Putere — ba nu, de răsunare — ba de istorie, ba de geografie — ba de, ba de — sau ai brigăzii de amatori „Filiflorii Slovanelor Neoașate” sponsorizați — ah! muzică! — de Fondul Surtății Naționale, am aflat cu siguranță (le-ritimă, veți vedea) că fiiful tuturor abuzurilor și risipeilor, vampirul ce vâluguiește poporul storcându-i cu nerăzinară produsul muncii cinste — lei, mai ales valută dar și whisky — este, este, Ministerul Culturii — vedeți ce bine se leagă toate — Ministerul Culturii prin patronul, responsabilul, gestionarul său — Ministrul.

De fapt, ștupoarea de care vorbeam o încerc pentru că am știut de la micul loc al marile trecut (o întuiam de la început) că asemenea jociștii vor fi înscenate celor ce jensează puterea sau devin modele inderzirabile acestuia, folosindu-se resentimentele, frustrările și lipsa de discernământ sau chiar nepăsarea unei majorități comode încă, după cum credea aceeași putere.

Sint convins că la solicitarea unor oameni de bine și de cultură, o comisie de anchetă e gata să descopere într-un timp foarte scurt grave neajunsuri, abateri intolerabile de la normele devenite și mai prețioase în

nousa noastră democrație (fostă socialistă). Și se vor cere „spre satisfacția deplină a celor ce muncesc”, „sanctiuni exemplare celor vinovați de subminarea” pentru „insănătoșirea climatului ce trebuie să”, pentru „instaurarea unor norme de adevărată”, pentru, etc.

Mecanismul acesta — ca și altele — e prea îndelung exercitat și admirat dinlăuntrul puterii ca actuala structură — mai degrabă un precipitat comunist decât o emananță revoluționară — să nu-l folosească, cu mai multă subtilitate decât Odișoul, dar cu prea puțină pentru aceste vremi.

Am făcut nepremeditat o pauză între vocabula ministru și numele celui acuzat atât de jalnic într-un for ce a reușit între altele trista performanță de a terfelii numele și sensul Timișoarei ca și al acelor oameni care nu mai sînt sau care aproape nu mai sînt printre noi — Eroii Revoluției Române. Am făcut această pauză Intrucit cred că numele unui om ca Andrei Pleșu conferă noțiunii de ministru credibilitatea și înțiroga semnificație ce trebuie să le aibă aceasta. Niciodată invers. Nici o adevărată mare personalitate nu poate fi comodă, pentru o putere ce caută, obsedată, formole, într-o permanentă criză de substanță.

Dar oamenii de bine și de cultură care pun pe primul (și pe ultimul) totodată și plan interesele țării, nemulțumit, nu-i așa, ne vor da o înaltă lecție de intransigență și patriotism (fierbinte, fără doar și poate), debarasind executivul de un om pe numele lui Andrei Pleșu!

Oamenii de bine, de cultură. Și unul din oamenii deplin ai Culturii Românești. Din cei citiva încă-păstrați și fide prin faște. Fără fața cărora și Cultura și Dinele nu pot avea sensul de care avem mereu atâtă nevoie.

Nostalgia disciplinei de partid, a partidului unic, a punerii la punct exemplare. Și a restricțiilor de tot felul.

Bălcărelele munde ale presei de bine și frigul din casele și speranțele noastre.

Iarnă și pseudolegitimitate.

București, 04. februarie 1991

MARIA BERZA

• Anonimul venețian

...De bună seamă, aceasta a fost asocierea venită firec în mîntea telespectatorilor care, vineri 1 februarie, l-au recunoscut pe ministrul culturii, Andrei Pleșu, aflat la Venetia pentru a inaugura expoziția de la Palatul Dogilor, cele 60 de tablouri (printre care: El Greco, Cranach, Bruegel de Califas, Tinoretto) din galeria de artă europeană a Muzeului Național de Artă din București, în prezența președintelui României și a ministrilor de externe română și italian. Numele său nu a fost pronunțat, ca, de altfel, nici cu o seară înainte, la anunțarea călătoriei preșidențiale în Italia și a admirabilului eveniment cultural venețian. S-a notat, prin urmare, ca ministrul culturii să devină timp de două zile o non-persoană, în acest context unde își împingea îndatoririle, deci, în paralel, Televiziunea și-a delectat publicul cu imagini menite, printr-un chibzuit montaj, să arate felul în care membri ai Parlamentului cer socoteală Ministerului Culturii pentru activitățile sale de anul trecut, trecindu-se grăbit peste ceilalți cinci miniștri și secretari de stat interpeleți la rândul lor.

Dezamăgit pesemne că prezicerile Casandrelor nu se adevărașe și, prin urmare, valeare îngrijorate și popoșul de bănușeli acuzatoare legate de primitorii unei expoziții Brâncuși la New York riscu să cadă în ridicol odată cu înapoierea acestuia în țară, un senator vigilent nu a rezistat tentației de a adăuga un nou episod serialului rocambolesc plămănit pe marginea acestei expoziții și a emis o nouă ipoteză: oare în țară nu s-au întors niște falsuri, iar de comarile noastre naționale se bucură acum în solitudine un multimiliardar japonez, frecându-și cu sumbră voioșie degetele încrețite? Ne mirăm chiar de ce n-a tras încă nimeni semnalul de alarmă și pentru expoziția de la Venetia. Să ne gândim cu s-ar fi întâmplat dacă, la proiecte de o calitate asemănătoare, „Gloconda”, lenzarul lui Tutankamon, tezu-

vind cele mai acute necesități de redresare națională?

În același timp, după ani de izolare, România a cunoscut o spectaculoasă ieșire în lume pe plan cultural, bucurându-se de o generoasă primire pretutindeni. Ea și-a recăpatat locurile abandonate în organizațiile internaționale (printre care UNESCO) și nu trebuie uitat nici faptul că, după evenimentele din iunie 1990, aproape singura cale rămasă deschisă a fost aceea a cooperării culturale, așa cum s-a subliniat în repetate rânduri de către forurile europene.

Ei bine, aici peste 1.000 de reprezentanți ai culturii românești în lume (numind orchestre, trupe de cântă-

operă și balet, scriitorii, artiștii plastici, editori muzeografi, bibliotecari, deșegai oficiali la tratative culturale sau la intruniri și congrese internaționale, elevi, studenți și tineri artiști participanți la concursuri și festivaluri, de unde s-au întors cu meritorii premii etc.) nu reprezintă altceva, după spusile altui domn senator, decât fișiale amănitoare pe banii statului a trei persoane, de o mie de ori, în 305 de zile.

Punînd tonul pe solitudinea arătată de domnii senatori și pe recenta noastră intrare în Consiliul Europei, ai cărui înalți demnitari vor sosi în curînd printre noi, sîntem încredințați că și cultura românească va ieși din preșupusul ei stare de anonimă.

AURELIAN TRIȘCU

• Pentru o minimă morală

În 1988, cînd împlînea 40 de ani, Andrei Pleșu publica cea carte curată, modestă ca format, dar îndrăzneată în miez, adevărată acuză prin însuși titlul ei, pentru vremurile ce-rușii de atunci. *Minima Morală* era și a rămas o invitație la cinste și umilitate, la revenirea către buna cuvință. Ea constată prezența virtutei în care trăim și pe care ne-am obisnuit să-i lășăm la voia întâmplării, dar tocmai de aceea caută, totodată, reperul cuminteniei, stimularea preocupării etice, o conduită a drumului către.

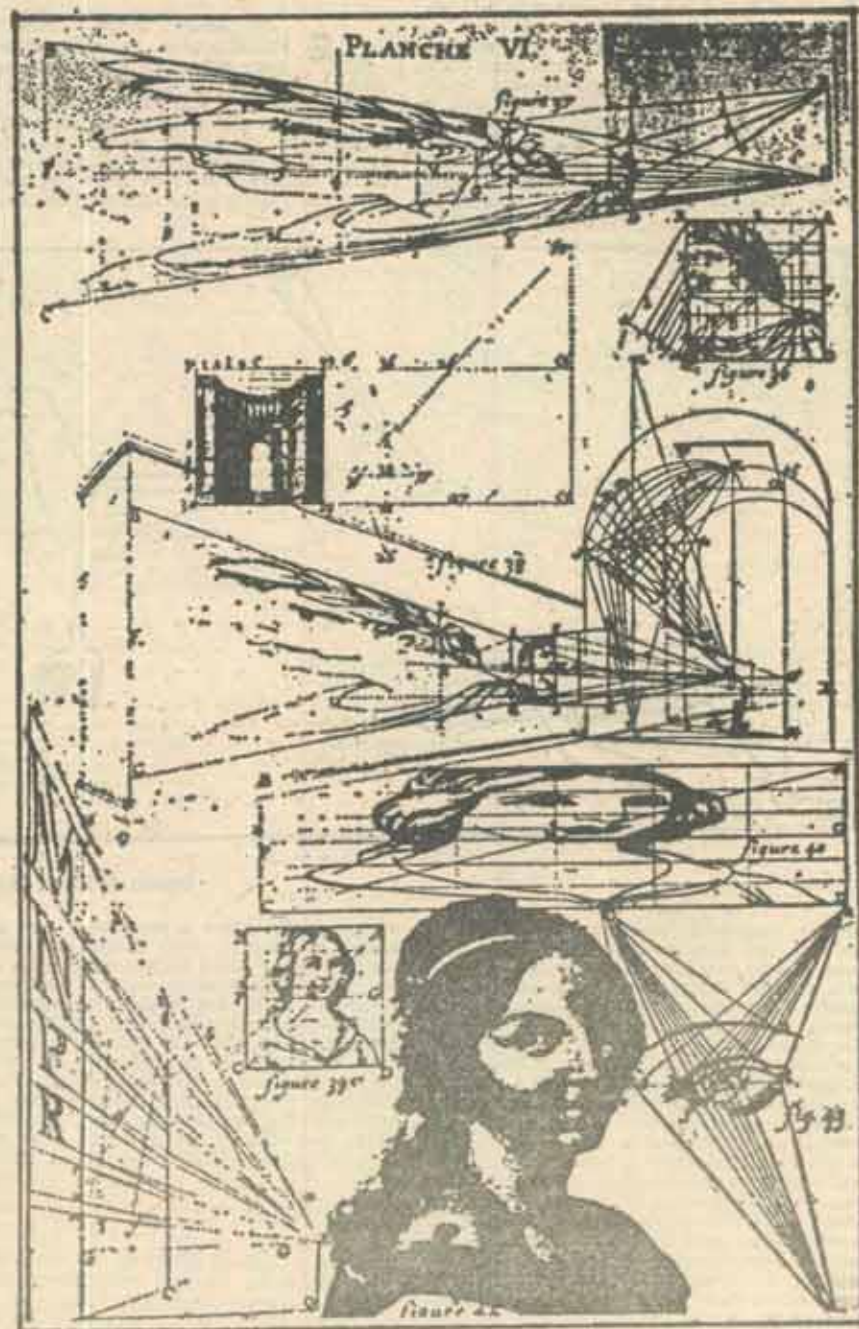
Mărturisind că nu încearcă edificarea unui tratat și nici satisfacerea cititorului avid de o soluție etică infalabilă, autorul propune o normă, una singură, pe măsura intențiilor sale: a ieși din toropeala etică, din mecanica ei gregară, a lua cunoștință de faptul — decisiv, prezent, nemînșit-

tor — că eșii există, pretutindeni, continuu, în cele mai mici gesturi. Din păcate (spune el) noi nu percepem imoralitatea decât de la nivelul „scandalosului” în sus. Pînă la acest nivel totul al se pare oarecum în regulă.

În consecință, parem destul de liniștiți, indiferenți și împăcați cu lenoa morală care ne înconjoară. Ba, de la o vreme, chiar nivelul „scandalosului” și imoralitatea sînt percepute din ce în ce mai greu, în umbra densă care se tot lasă.

Într-o situație atât de precară, în căutarea unui licăr de lumină, se impune să ne întoarcem spre cultură. Să-i prețuim valorile, să-i cinștim personalitățile, să nu-i zdrobim lăcșurile.

Vom înțelege atunci că, în măsura în care o carte își ogîndește veridic autorul, poziția etică a cărturarului constituie pentru noi un reconfortant punct de sprijin. Deoarece bunul mers al societății și calca certă către isieșica la liman este sănătatea morală a individului, a grupului uman, a întregii comunități. Celelalte — cunoaștere, mijloace, programe — sînt simple instrumente.

Gravură de GRÉGOIRE HURET

„Să crezi ce-ți văd ochii, să nu crezi ce-ți aud urechile“ SOLIENIȚIN

O decepție previzibilă

Ziarul „Azi” de vineri 1 februarie a fost aproape imposibil de procurat. Acest ziar conține un text atât de penibil, încât există toate motivele ca el să fie ascuns: e vorba de mult așteptatul Raport redactat de acțiunea F.S.N. a Comisiei parlamentare pentru anchetarea evenimentelor din 13-15 iunie 1990.

Raportul conține un pâlenjenis de interpretări abuzive, falsuri și calomnii a căror demonstrație ar presupune elaborarea unui text polemic de o lungime care ar depăși-o pe cea a Raportului în cauză. În fapt, ar presupune rescrierea sa integrală — ceea ce s-a și făcut, prin cele două rapoarte responsabile redactate anterior: cel al G.D.S. și cel al parlamentarilor din opoziție. De aceea ne vom rezuma doar la câteva observații.

La începutul mileniului nostru — în plin Ev Mediu — când oamenii vedeau în lume rolul creației divine, teologii formulaseră un principiu pe care încercau să-l respecte cu strictețe: „să nu dai nume răului”. Căci, dacă dai nume răului, îl întărești existența; dacă nu îi numești, contribuie la încantarea lui și, implicit, la triumful binei.

Perioada pe care încă mai sperăm să o depășim — perioada numită comunism — a funcționat după un principiu opus: răul era depășit cu predilecție și promovat. Societatea comunistă a funcționat după principiul selecției anti-naturale, propulsiind în fruntea piramidei puterii rebutul uman, răul însuși. Un asemenea

sistem l-a instalat, în mod necesar, în fruntea societății, pe „cel mai bun fiu” al zonei de umbră a poporului român: Nicolae Ceaușescu.

Distanțarea noastră de comunism nu se măsoară în generozitatea unor discursuri de circumstanță, ci în atitudinile fundamentale. Și atitudinea care se manifestă pusător, în întreaga concepere și redactare a Raportului F.S.N., este o atitudine tipic comunistă. Ea constă, în esență, în depistarea morbidă a răului — sau, cînd acesta nu există, inventarea lui — în supra-dimensionarea răului și, în fine, în situarea lui, împotriva tuturor evidențelor factice, într-o poziție centrală.

Dacă în Piața Universității cineva a vîndut un obiect la speculă, Piața devine, pentru autorii Raportului, locul predilect al speculei. Dacă în Piață un provocator a făcut (conform ordinului) o violență, Piața devine un loc al violenței. Dacă se poate invoca un accident sau o cădere oarecare — existentă în mod spontan sau provocată deliberat — ea capătă, în Raport, esențialitate și centralitate. Acest punct de vedere, răuvoitor, morbid și deformant anulează din start orice șansă de aces la adevăr a Raportului, dovadă înecapătarea autorilor săi de a se elibera de vechile reflexe de activiști.

Autorii nu par incomodați de faptul că încercarea de a absolvi Puterea, în speță pe Ion Iliescu, de responsabilitatea atrocităților declanșate în secole zile 11 alese

să formuleze cele mai ilariante neadevăruri. Deși Piața a fost în mod consecvent fidelă principiului „fără violență” — principiu pe care Marian Munteanu l-a slujit pînă în după-amiaza zilei de 13 iunie, cînd a rostii cel din urmă și cel mai patetic apel la calm — în Raport se consemnează, spre dezonoarea autorilor săi și spre stupefacția cititorului avertizat, că „...la 21 mai (...) s-a hotărît reorganizarea la forță. În acțiunea preconizată trebuiau să la parte circa 20.000 de persoane. (...) există dovezi că în vederea acțiunii (...) au fost aduse lanțuri, bîte, rîngi (...)”. Și, mai departe: „În București se preconiza folosirea de bîte, bile, sticle incendiare (...)”. Dar cum nici măcar parlamentarilor F.S.N. nu pot susține că în 1990 se poate organiza o lovitură de stat cu bile, adaugă: „...există informația că trebuiau să sosească arme de la Cugir”.

Nu-i ușor de stabilit care este cea mai lamentabilă afirmație a Raportului: cu riscul de a greși, merită, poate, să o citim pe următoarea:

„Comisia dispune de mărturii și dovezi potrivit cărora sediile centrale ale P.N.T.-c.d., P.N.L. și localurile Universității și Institutului de Arhitectură au fost devastate în noaptea de 13 spre 14 iunie 1990, înainte de sosirea minerilor în București, de grupuri rămase pînă în prezent neidentificate (dosarele nr. 306, 496 și 639)”.

Dacă asociem aceste afirmații cu cea expusă în cap. VII, A, punctul 14: „(minerii) au recurs la (...) devastarea sediilor unor partide politice și instituții provocînd importante pagube materiale”, rezultă că, în zilele de 14 și 15 iunie, au fost devastate și sediile altor partide, în afara

P.N.L. și P.N.T.-c.d. Aceasta este, probabil, cea mai spectaculoasă contribuție a Raportului la descrierea Minciunii.

Există însă și alte pasaje ilariante. Deși în zorii zilei de 13 iunie autoritățile par dispuse să se aștepte la tot ce poate fi mai rău de la micul grup de persoane rămase pe gazonul din fața Teatrului Național — căci un TIR din zonă e „bănuț să fi fost minat (?), motiv pentru care a fost controlat de o grupă antiteroristă a S.R.I. — cu trecerea timpului — și lotodată cu creșterea evidentă a tensiunii stradale — factorii responsabili sunt (aropiți de o paradoxală atmosferă de vacanță. Aflăm că paza S.R.I. era asigurată de trei persoane (!) care se retrag sfioase în momentul atacului. Totodată, „paza sediului Poliției era asigurată de un personal redus”, care, „nu dispunea de muniții, întrucît aceasta fusese retrasă din seara zilei de 12 iunie”. În ciuda acestei situații, insurgenții confirmă calitatea romanului de a se descurca în orice situație și reușesc să sustragă din sediul 112 arme militare și 340 de cartușe. Contaminat de comportarea distrată a subalternilor săi, „domnul ministru Mihail Cițac părăsise sediul ministerului la ora 14.30”, fiind, dacă înțelegem bine, de negăsit tot restul zilei.

Într-un roman al lui Orwell, Puterea deține o instituție înșărcinată cu rescrierea istoriei, în versiuni dictate de necesitățile momentului. Lectura Raportului ne dovedește — o dată în plus — că Frontul deține, în folos propriu, o asemenea instituție.

VICTOR BARSAN

Ce se va scrie în viitoarele cărți de istorie

Adevărul are oricînd o valoare în sine. Chiar dacă este spus peste secole. În istoria secolelor rostește de obicei adevărul, numai că, devenit istorie, el nu mai are puterea de a schimba nimic din cele petruce. Folosește doar actului de cunoaștere.

Istoria se scrie uneori în câteva luni, zile sau chiar ore, pînă și proiectată în paginile unor viitoare tratate începînd chiar din momentul desfășurării ei.

Aceasta a fost soarta Raportului asupra evenimentelor din 13-15 iunie, prezentat de fracțiunea opoziției din cadrul Comisiei de anchetă. Paginile lui, deși detinătoare ale adevărului, nu numai că nu pot schimba oarecare moment, dar nici măcar nu mai influențează conștiința opiniei publice (de aici și de pretutindeni) sau a celor direct implicați.

„...este. Nepotii sau poate strănepotii celor care au fost schilodiți de mineri, cu și al celor care l-au aplaudat pe străni, bucurîndu-se la vederea violenței și a crimei, vor sta umăr lângă umăr în aceeași bancă silabisind: „Evenimentele din 13-15 iunie 1990 au avut consecințe grave de natură socială, politică și economică, care se prelungesc și în viitor”. Poate vor citi tot acolo cum au fost pedepsiți autorii „dezbinării poporului” și ai „scindării societății românești în grupuri antagonice pe criterii sociale, profesionale și etnice”. Căci întotdeauna, mai devreme sau mai tîrziu, istoria îl pedepsește pe „cel vinovaț”. Măcar și prin uitare.

Deocamdată, Raportul a spărat ca un lup stăgurat la vreme de vară, căruia nimien nu-i mai dă atenție, prădăciunile și omorurile de peste țară fiind între timp uitate și îngropate. Singură, press se mai face pîrtășoarea unor ecouri.

Că Raportul va avea această soartă, era de așteptat, calculul Puterii fiind foarte precis; valoarea și puterea documentului scăzînd proporțional cu scurgerea timpului. Un cu totul alt impact l-ar fi avut dacă analiza minuțioasă a desfășurării evenimentelor cu realii și potențiali responsabili ai fiecăruia act, așa cum spar din Raport, s-ar fi dat publicității atunci, la cel mult o lună. Este foarte adevărat că s-au făcut sute de audieri, că au fost primite zeci de declarații și mărturii, că toate au necesitat timp și mun-
că.

Manifestația din Piața Universității, așa cum a putut constata toată țara și așa cum reiese foarte clar din documentul opoziției, „a început să se stingă după 24 mai, ajungînd în final pe cale de dispariție”, măsura de „deglare a carosabilului” fiind un simplu pretext pentru violențele ulterioare. Premeditarea a avut loc pe 11 iunie în ședinta de la Palatul Victoriei, la care au participat ministrul de interne și adjunctul său, ministrul Apărării Naționale, directorul SRI-ului, prim-vicepreședintele F.S.N.-ului, reprezentanți ai Procuraturii, ministrul adjunct al Sănătății și alte cadre ale conducerii civile și militare”. Deci reprezentanți ai tuturor factorilor de Putere. Un adevărat

complot, cel puțin din punctul de vedere al istoriei. În aceeași zi a avut loc și prima încercare de mobilizare a 5000 de muncitori, acțiune încredințată vicepreședintelui F.S.N.-ului, dl. N. S. Dumitru (care din fericire s-a izbit de rezistența unor lideri sindicalii), iar în seara zilei de 12 iunie, la sediul Poliției Capitalei este aprobat planul de reprimare întocmit de generalul Diamandescu, în cadrul unei intruzii la care au participat „ministru de interne și adjunctul său, adjunctul directorului SRI, adjunctul ministrului Apărării Naționale, șeful școlii de ofițeri de la Băneasa, șeful școlii de pompieri, comandantul trupelor de pază și ordine, ministrul adjunct al Sănătății”. Desfășurarea ulterioară a violențelor, la care au participat „550 de cadre și 750 militari din partea poliției, 100 soldați din partea armatei, 11 oameni din partea SRI și o companie de pompieri”, este binecunoscută și s-a soldat cu arestarea a 263 de persoane între care și greviști și foamei. Raportul numeric poliției/civilii a fost de 15/1. Riposta dată de manifestanți, analizată cu obiectivitate în Raport și făcută deja publică prin numeroase articole din presă, a avut ca rezultat în noaptea de 13 spre 14 împușcarea a 11 oameni, dintre care 4 au decedat. Cu toate acestea, la ora 1.05-1.10 generalul Vasile Ionci a comunicat Guvernului că armata este stăpînă pe situație.

Epopeea mineriadei reliefează bestialitatea unora, incintarea altora, pasivitatea și adeseori complicitatea poliției, ca și existența unor „creiere negre” care au dirijat lămpășarii pe străzile și prin casele Bucureștiului. Glasul Puterii n-a tremurat nici o secundă atunci cînd a lansat chemarea la prapad: „Vă mulțumim încă o dată! Rămîneți pe loc! Vor veni și alte forțe din județele vecine... Să dăm riposta cuvenită! Să înăbușim în fașă rebeliunea legionară! Vă mulțumesc încă o dată”. Din Raport reiese clar implicarea atât a unor organizații locale ale F.S.N.-ului, a unor sindicate și întreprinderi ș.a.m.d.

Aceste zile nefaste au constituit pentru mulți români momentul în care toate speranțele și așteptările s-au prăbușit, moment ce a marcat începutul deznădejdii și al exodului în masă. Sentimentul că „nimic bun nu mai poate veni” după ce imposibilul a devenit posibil, după golul provocat de strigătele criminal-exaltate ale oamenilor ce păreau asemenea nouă, nu va dispărea încă multă vreme. Da, ziua de 14 iunie a constituit sfîrșitul începutului și a deschis un gol pe care nu l-au putut umple nici protestele, nici indignarea unor articole, nici umirrea compătimitoare a Occidentului. Un gol pe care cu atât mai puțin îl poate umple Raportul. Pentru că el nu conține ceea ce se aștepta de fapt oamenii (și de bine și de rău) în tot acest interval de aproape 8 luni. Descoperirea, măcar parțială, a agresorilor din zilele de 14 și 15 iunie, descoperirea oamenilor din umbră și a autorilor morali. Aceasta, datorită faptu-

Desen de LAURA COVACI

lui precizat la începutul Raportului, că „s-a refuzat de către membrii majoritari ai comisiei, audierea reglementării individuale a minerilor la București”. Rezultatul? Nu găsim în tot Raportul numele nici măcar al unui singur purtător de topor, care ar fi putut să ne conducă mai apoi la autorul aceluși cumplit indemn de mutilare a studenței de la Universitate: „să-i lăsem stînii, fraților!”. Eu asta nu pot s-o uit, și oricîte rapoarte s-ar publica, oricît de precise și cu oricîtă muncă, dacă n-am să pot privi în ochii aceluși „om”, am să repet mereu: degeaba. Desigur, trebuie să mulțumim celor șapte parlamentari din opoziție, care au bătut luni de zile aproape zadarnic la porțile adevărului, în care de partea cealaltă împingeau sesistții parlamentari. Trebuie să le mulțumim pentru curajul de a învinovăți singurul adevărat vinovat: Puterea. „In ce privește Președintele României, considerăm că abaterile nedemne de funcția prezidențială săvîrșite în zilele de 11-15 iunie 1990 îi impun obligația să abia lăra morală pentru asumarea răspunderii în fața națiunii.”

Dar tocmai de aceea, am spus că golul din noi nu îl poate umple acest Raport pentru că el nu conține și în mod sigur nu va fi urmat de acea „lăra morală” a recunoașterii. Nu vom auzi nici măcar o singură părere de rău sau scuză. E simplu. Oamenilor Puterii chiar nu le pare rău, chiar nu au nici un regret. Ei se simt stăpîni. Și stăpîni nu se pot „umili”. Ei nu cer iertare, doar o acordă.

Acest Raport a produs bucurie și tristețe în același timp. Nu se va schimba nimic. Adevărul nu mai are nici un efect. Oamenii vor fi la fel. Frumoz și urîți. Bîlnzi și cruzi. Curați și ticăloși. A trecut prea mult timp.

Un singur lucru se va întimpla sigur. Urmașii domnului președinte și ai altor domni, al căror singur idol este Puterea, vor citi cîndva în cărțile, care sigur se vor scrie: „Răspunderea exclusivă pentru aceste acțiuni cade asupra Președintelui României”. Indiferent dacă aceasta se va întimpla peste 50, 100 sau 1000 de ani.

ANDREEA PORA

BOGDAN GHIU

Planeta de sub frunte

● **Golful cu și e**

Golful, Golful, Golful. Iar? Fără el nu se poate. Orici am vrea, oricite alte evenimente, mai bune sau mai rele, mai apropiate sau mai depărtate, s-ar petrece, războiul din Golful Persic nu poate fi trecut cu vederea. N-aș spune totuși că trăim cu sufletul la gură din pricina lui, că ne hrănim din el, dar curioși la ore fixe încă sîntem. Curiozitate ce va deveni pur mecanică, e de prevăzut. Vestea cea mare fiind, încă, izbucnirea și persistența războiului din Golf ca atare, nuanțele, evoluțiile impalpabile de la o zi la alta ne interesează exact cît să le uităm, să ne dăm o clipă cu părerea. De fapt, nu vrem să aflăm decît că nimic nu s-a schimbat esențial, că monotonia e sigură, că războiul continuă, dar acolo. Ne facem fermat datorită de rezistență al planetei, ciuim o clipă urechea la ultimele știri nu altă ce să aflăm, ce să cunoaștem, ci mai mult pentru a ne împărtăși dintr-un conținut de interes capital, pentru a nu rata ceea ce a participa la treburile planetote. Asta cînd nu ne încercăm dorul de evoluție, cu lute ne trimite înapoi acasă, și mai împovărați de cît porniserăm. Nu e niciodată bine să exagerăm. Războiul din Golf nu ar fi nici primul, nici ultimul fenomen exploziv de amploare care, prin simplită prelungire, a intrat în componența „firmească” a vieții de zi cu zi. De-a-tuia ori am băgat de seamă că pădurea e acum abia cînd ne-a luat foc casa. Pe de altă parte, însă, ce-am putea face? Un astfel de eveniment te lasă stîngur cu tine însuși, cu al tău. Comunicarea e mai mult subliminală decît conștientă, explicită.

● **Război fără dușmani**

Dar, de fapt, ce se întîmplă în Golful Persic? Se mai întîmplă și altceva în afara războiului însuși? Nu e oare de ajuns? Dar am încercat mai mult de o clipă să ne imaginăm, concret, ce înseamnă totuși acela „război”? Am avea acum o bună ocazie. În zilele noastre, războiul e ceva ce nu se vede, ceva ce survine brusc, de departe. Nu ne aflăm astfel în aceeași postură ca și cel bombardat, „rachetați”, posivul „chimizat”? Nu la fel, din nicunde, de la mare distanță — azi, însă, nici o distanță nu mai e cea a fost — via proiectilele, precum nouă ști-ritele deșene proiectile? Ce diferență în afară de amănuntul morții, între civili irakieni, cel evrei și noi? Niciodată nu poți fi prea departe. Distanța e un fals adăpost. Armeele de azi sînt concepse tocmai pe principiul distanței, al evitării apropierii, contactului. Combatanții, pentru a se uide mai bine, mai repede, nu au voie să ste unii deșpre alții aproape nici că există. Rachetele cu diferite raze de acțiune abstractizează dușmanul. El ucide înainte de a-l ucide. Apăsînd pe buton, nu trimitti racheta spre oameni, ci înspre „linie”. Vederea prin satelit transformă totul în „obiective”. E o vedere ce nu vede, care doar precizează, localizează. „A cauta ceva ce n-a găsit. Ochiul lupătorului vede de jur împrejur, își vede armele, puterea. Altceva decît el însuși nu mai există. Apăsînd pe ceea ce nu se mai poate numi trăgaci, el nici măcar nu ucide: își trimitte, doar, mesajul. E singur pe lume. E dinainte singur. Războiul a avut deja loc. De aceea, luptele terestre sînt aminate cît mai mult, în cazul în care nu pot fi complet evitate. „Idealul” îl reprezintă înfrînerea a două rachete în aer, pe cerul oamenilor și pătrunderea trupelor într-un teritoriu gata invins, care pare a fi fost astfel dintotdeauna. Războiul se înfrîncează tot mai mult de luptă, de bătălie. Războiul e azi cu totul altceva.

● **Războiul disimulat**

Evenind cu picioarele pe pămînt — sau în tîbul mării — vom vedea — din

plan, războiul acesta a devenit fundamental în zărea planetei: cerul cu divinitățile ascunse ale sateliților, străbătut de rachete ce-și dau întâlnire, iar dedesubt nisipul — mască de nepătruns — și marea în-negrindu-se.

Din punctul nostru strict de vedere, România pare a fi ocupat în săptămîna care a trecut primul plan. Strivită între o Basarabie amenințată de o re-sovietizare forțată, legată încă prin „fire scurte” de Moscova, luptînd de una singură pentru o țară independentă, ea și cum nu ar avea cu cine să se unească, lipită cum stă de spatele întors (oficial) al patriei-mamă, și o Iugoslavia — model, în mie, al întregii Europe de Est — turmentată de zbaterile Zagrebului hotărît să nu se mai întoarcă din drumul ce duce spre se-parare, România se simte, prin reprezentanții ei de la „virf”, în al nouălea cer. A uitat de tot și de toate. Au nu a fost în uitat admisă în Consiliul Europei? Ca invitat special deocamdată, e drept, dar începutul, nu-l așa, a fost făcut. Nu și-a deschis Italia brațele ca să-l primească pe președintele Iliescu? Și aceasta, tot numai un început. Ce urmează nu poate decît să depășească. „Bătălia” contra Europei a fost cîștigată. Urmează „bătălia” de acasă, cum spunea premierul Roman. Triumf, relaxare, dulce uitare. Ce bine trebuie să fie, Doamne! Ce Golf, ce Lituania, ce Basarabia, ce teroriști, ce 13-14? Gata, am reușit, asta conțiază. Cel care a fost alături de conducătorii noștri la greu vor fi și acum. Or reprezentarea aceste succese pentru ei și un plus (plus peste ce?) de rigoare, de responsabilitate, sau „întrarea în Europa” nu e fi decît o țintă alină. O dovadă a dibă-ciel ușite în afara din hibernare?

Să încercăm a privi mai de aproape. Să încercăm să stabilim, în mare, pe scurt, posibilele date ale problemei.

Italia și Franța, deci. Întîi de toate, țări în care stînga este departe de a fi neglijabilă. În Franța, socialiștii sînt de ani buni la putere, pe fondul mai vechilor utopii maiiste ale inteligenței, în paralel cu întărirea extremei drepte. Țară în care colaborașionismul cu ocupantul a constituit o problemă emblematică, e drept, pusă, formulată și recunoscută ca atare în mod exemplar. În Franța, totuși, e destul de greu de „acționat” în voie. Există o emigrație românească veche, structurată, greu de indus în eroare. La Paris nu cred că ar fi posibilă o întâlnire de tipul celor de la New York și Roma, dintre președintele Iliescu și reprezentanții emoționali ai diasporei.

În Italia, partidul comunist este cel mai dezvoltat din întreg Occidentul. Zgoduit de cutremurile în lanț ale Estului, se reformează ca Partid Democratic al Stîngii. Gata-gata să-și spună — măcar din solidaritate internațională — „front de sal-vare națională”. Esec de ultimă oră al liderului Occhetto. Criză de autoritate, de structură? Apoi: afacerea Internercato, vechile legături cu clanul Ceaușescu, poate chiar pericolul de a fi date în vîleag. Deci: reînnoirea reciproc avantajă („pentru finalitatea noastră”, a tuturor) a relațiilor. Țara de adopție, de ascun-șie a lui I.C. Drăgan. Și așa mai departe.

De ce doar Italia, Franța, căror nu trebuie să uităm a le alături și Spania? De ce nu și Anglia, S.U.A., țările nordice, Germania chiar? O explicație „cal-mă” ar fi că țările din prima serie pot prezenta unele facilități de „înțelegere” a procesului de tranziție pe care România îl traversează datorită faptului că au cunoscut și ele odată ocupația și dictatura, că sînt sensibilizate, pățite.

● **Sintem sau sărbătorim?**

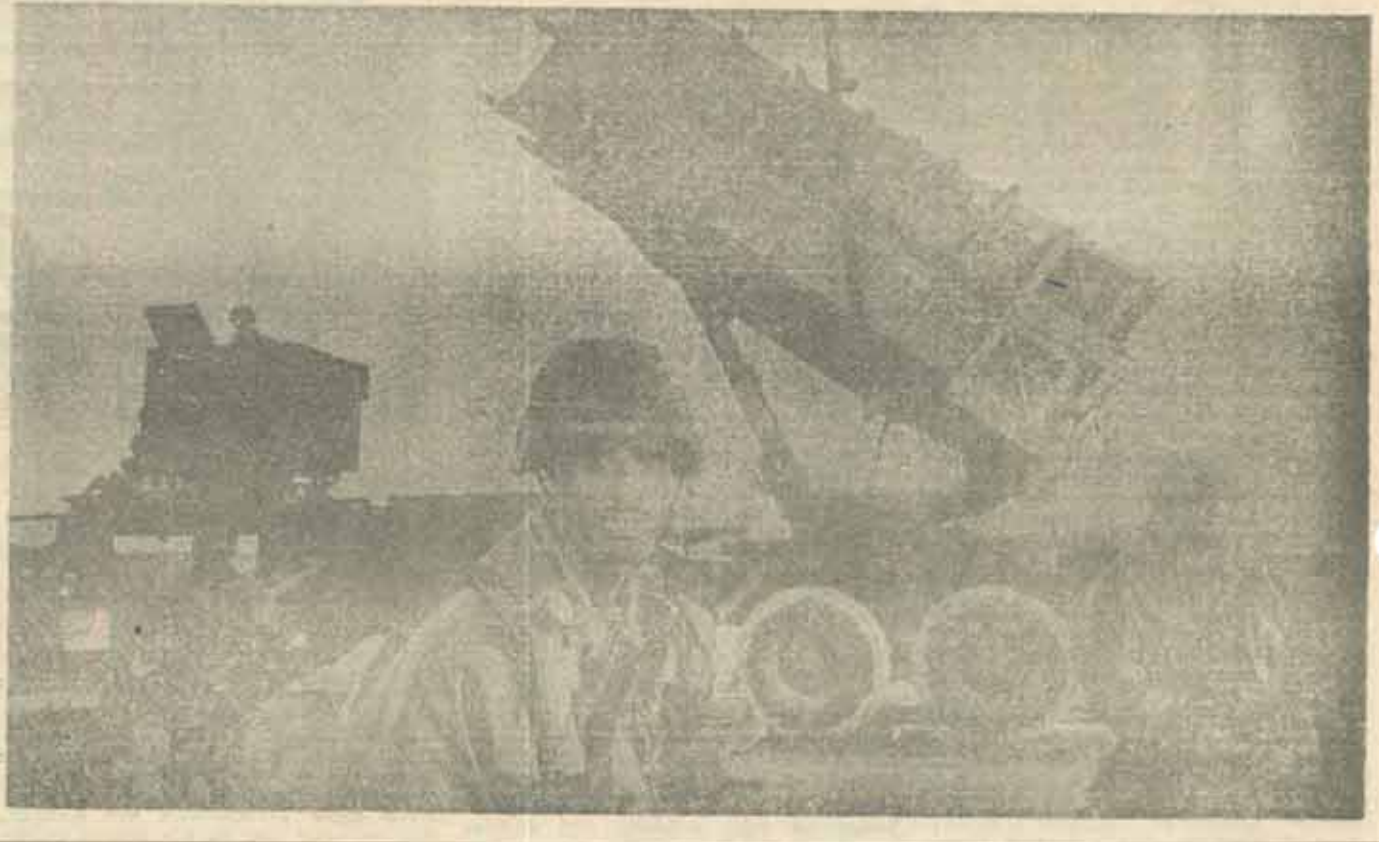
În ceea ce privește isprava de la Stras-bourg, să ne înțelegem: conducătorii noștri nu au reputat altă o victorie, ci au reparat — cît de cît, mai mult față de alții decît față de al lor, mai degrabă superficial decît în profunzime — o greșeală. Altfel și victoria nici nu le aparține alt de în exclusivitate pe cît le place să creadă. Căci așa cum sîntem gata să uităm în îndistinct viile și responsabilită-țile, la fel sîntem tentați a trata și meri-tele. O parte considerabilă din merit îl revine opoziției parlamentare, pentru fap-tul de a fi rezistat presiunilor consensu-ului. Cele două rapoarte asupra evenimen-țelor din 13-15 iunie au oferit, formal, a imagini a permisivității democratice, a pluralismului deja încarnat. Conținutul, am înțeles, ne privește în exclusivitate, pe noi, e strict o „afacere internă”, ea și cum nu ar fi vorba de drepturi funda-mentale ale omului încălcate sălbatic, dis-prețuite. Mă rog. Deci, cu ajutorul opo-ziției parlamentare (care pare a-și fi în-țeleș pentru o clipă adevăratul rol, care nu e doar acela de a comenta pasiv ac-țiunile puterii, de a reacționa mecanic, limitat; să se distoreze această reușită, printră altceva, și absenței unui politician precum Radu Câmpeanu ori prezenței, în schimb, a lui Sergiu Cînescu?), susținută măcar „logistic” de opoziția liberă, extra-parlamentară, extrapartinică (vezi Rapor-tul GDS), datorită „încăpîrnării” ei de a se lua în serios, conducătorii României au reputat această victorie, reparînd, de fapt, cum spunem, cu ajutorul altora, o greșeală ce le aparține în exclusivitate dar ne afectează pe toți. Dacă, din timp în timp, în momente „fierbînti”, tot vine — ne este adună — vorba de „capete care trebuie să cadă”, n-ar fi momentul să ne gîndim, acum, și la „capete care trebuie să se înalțe”? Măcar de dragul sime-triei, al echilibrului. Repei: în ofensiva calificativului împotriva calificativului, sînt culpele, cît și meritele trebuie stabilite cu precizie și grijă pentru nuanta reală. După sărbătorirea succesului, pe cînd procesele? Căci ar fi jalnic ca respecti-vele rapoarte să nu fi fost decît o cheie pentru lacătul Europei. Multumim, în Bi-șiște, e momentul să ne întoarcem la ele, la substanța lor și să le dăm curs, să tragem concluziile ce se cer trase. Altfel nu vom fi făcut altceva decît să ne în-troducem fraudulos în Consiliul Europei, să contaminăm bătrînul continent cu ră-nile noastre nelînchise. Cine își închigule că asta a fost totul, că nu a fost vorba decît de mijloc și de scop, se înșală. Cei curați sînt convinși că intrarea în Eu-ropa nu e goală de substanță, că mai de-vreme sau mai tîrziu, normele internațio-nale vor fi în exercițiu și la noi. Dorez pentru ei „bătălia de la Strasbourg” va fi adevărata victorie.

Părinți omniprezenti în Vest, România lipsește cu desăvîrșire din Est, unde e în primul rînd locul. Ca și cum nici n-ar fi Cehoslovacia, Polonia, Ungaria își propun să dizolve tratatul de la Varșovia. Jelle Jelez și Vaclav Havel își strîng mîinile, aceștia cu care nu se opriseră din scria nici prin tîchisori. Iar noi, pentru a intra în realitatea politică ce ne e proprie, ar trebui să începem prin a exista întîi de orice pentru frații noștri și pen-tru noi însine.

Dar asta miine. Deocamdată sărbătorim.

● **A fi văzut și a vedea. Iluzia de o fi**

Golful a devenit astfel „punctul de fugă” al tabloului evenimentelor internaționale. Tot mai multe converg înspre acel punct, fapte publice dintre cele mai diverse încep să-și primească o parte con-siderabilă din semnificație prin raportare la cele ce se petrec în Golf. Din prim-

„22”: Redactor șef : Victor Bărsan. Redactor șef adjunct : Gabriela Adameșteanu. Secretar general de redacție : Teodor Sugăr. Șef secție actualități : Rodica Palade. Șef secție cultură : Bogdan Ghiu. Șef secție social-politic : Dan Pavel. Redactori : Alina Mungiu, Andreea Pară, Horațiu Pepine, Sorin Faur, Nicolae Baltă. Corectura : Ileana Diaconescu, Mariana Dinu, Radu Dobîndă, Mihai Gherman. Secretariat : C-tin Serafimovici, Anton Burtăa. Fotoreporteri : Emanuel Părvu, Ovidiu Bogdan. Comitet director G.D.S. : Gabriel Liiceanu, Anca Oroveanu, Andrei Pippidi, Radu Popa. Responsabil de număr : Rodica Palade. Adresa redacției : București, Calea Victoriei 120, telefon : 14 15 25, 14 17 76.